

BİLANÇO

TÜRMÖB AYLIK YAYIN ORGANI • SAYI : 68 • HAZİRAN 2002 • FİYATI:2.500.000.-TL.

- Vergide çarpık ve adaletsiz yapı derinleşiyor
- Gelir vergisinde en yüksek vergi matrahı Muhasebeci ve Mali Müşavir'den
- Çalışanların yüzde 48'i kayıtdışı
- Sosyal güvenlik yükü kayıtdışını teşvik ediyor
- AB enerjide asgari vergi oranlarını belirleyecek

Ekonomik Rapor

Sahibi
Mustafa ÖZYÜREK

Genel Yayın Yönetmeni
Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu

Nail SANLI
Ali E. DOĞANOĞLU
Ahmet FETTAHOĞLU
Barış TOPRAK

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır

Adres

Gençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 232 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Ümit Matbaası
(0.312) 419 38 26

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı
Bilanço Dergisi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya
tamamı alıntı yapılamaz

Kayıtdışılık besleniyor

Son yıllarda sosyal güvenlik kurumları açıklarını kapatmak amacıyla sosyal güvenlik primleri önemli oranlarda artırıldı. Bu artış sosyal güvenlik kurumlarının açıklarını kapatma yerine daha da derinleşmesine yol açtı. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün son açıkladığı istihdama ilişkin istatistikler çalışanların yüzde 48'inin kayıtdışı olduğunu gösteriyor. İşçi ve işveren üzerindeki yükün artırılması adeta kayıtdışılığı teşvik ediyor. Sosyal güvenlik primlerindeki bu artışa ve sonuçlarına Dergimizin bu sayısında detaylı bir şekilde yer verdi.

OECD tarafından yayınlanan vergi istatistiklerinde de benzer bir tablo ortaya çıkıyor. Çalışanların vergi yükleri OECD ülkelerinde azalır yada sabit kalırken, Türkiye'de 1999-2000 itibariyle 5.80 oranında artış kaydetti. Türkiye'yi 2.30 ile Macaristan ve 1.30'luk artışla Meksika izledi. İrlanda'da çalışanlar üzerindeki vergi yükü 4.00, Avustralya'da 3.10 oranında geriledi. Birçok ülkede önemli oranlarda gerileme yaşandı.

İstatistikler, vergi ve sosyal güvenlik yükünü artırmanın kayıtdışını teşvik ettiğini gösteriyor. OECD ülkeleri vergi oranlarını düşürerek vergi tabanını genişletti ve vergi gelirlerini artırdı. Türkiye'ninde perspektifini bu yönde belirlemesi gerekiyor.

Bu sayımızda vergi sistemimizde yaşanan sorunlar ile dünyada ve ülkemizde yaşanan gelişmelere ayrıntılı olarak yer verdik, beğeni ile okuyacağınızı umarız.

Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Sekreter

Vergide çarpık ve adaletsiz yapı derinleşiyor

Türk vergi sistemi ve idaresi 2001 yılında adeta S.O.S. verdi. Gelirler Genel Müdürlüğü vergi istatistikleri, vergi sistemindeki çarpık ve adaletsiz yapı ile sistemin girdiği çıkmazı gösterir nitelikte.

2001 yılında genel bütçe gelirleri 51.143 trilyon oldu, bunun yüzde 78'i vergi gelirlerinden elde edildi. 39.767 trilyonluk vergi gelirinin yüzde 60'ı dolaylı vergilerden ve yüzde 40'ı dolaysız vergilerden oluştu. Böylece dolaylı vergilerin toplam vergi gelirlerine oranı 1996 yılından bu yana en yüksek seviyesine ulaşmış oldu.

Dolaylı vergilerin toplam vergi gelirlerine oranı 1998 yılında yüzde 53, 1999 yılında yüzde 55 ve 2000 yılında da yüzde 59 olarak gerçekleşmişti. Vergi gelirleri içerisinde; gelir vergisinin payı yüzde 29.1, kurumlar vergisinin payı 9,2 ve KDV'nin yüzde 31,3 olarak gerçekleşti.

Vergi yükü rekoru

Vergi gelirlerinin GSYİH bölünmesi ile bulunan vergi yükü Cumhuriyet tarihinin en yüksek seviyesi olan 21.9'a yükseldi. Vergi gelirlerinin GSMH oranıyla elde edilen vergi yükünde ise yüzde 22,2'lik rekor seviye elde edildi.

Konsolide bütçe vergi gelirleri, mahalli idare vergi ve payları,

ile vergiye bağlı fonlar, parafiskal gelirlerde dahil edildiğinde GSMH'ya göre vergi yükü 33,3'e ulaşıyor. Bu oran 2000 yılında 31,3, 1999 yılında 28,8 ve 1991 yılında 20,9 olarak gerçekleşmişti.

Vergi gelirlerindeki artış oranı ile toptan eşya fiyatları endeksindeki artış karşılaştırıldığında, toptan eşya fiyatları yüzde 88,6 artarken, vergi gelirleri tahsilat artışı ile TEFİ artışı arasındaki fark eksi yüzde 38,6 oldu.

Gelirler giderlerin yüzde 64,5'ini karşıladı

Konsolide bütçe gelirleri, faiz ödenekleri dahil edildiğinde giderlerin ancak yüzde 64,5'ini karşıladı. Bu rakam 1989 yılından bu yana gerçekleşen en düşük oranı ifade ediyor. 1994 yılında 83,3'ü, 1995 yılında 81,7'si, 1999 yılında, 67,4'ü ve 2000 yılında 71,6'sı karşılanabiliyordu.

1992-2002 KONSOLİDE BÜTÇE GELİR GERÇEKLEŞMELERİ

-VERGİ KALEMLERİNİN VERGİ GELİRLERİ İÇİNDEKİ PAYI-

Yıllar	Vergi Gelirleri (Milyar TL)	Gelir Vergisi	Kurumlar Vergisi	Servetten Alınan Vergiler	Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	Dahilde Alınan KDV	ATV	Dış Ticarettten Alınan Vergiler	İthalde Alınan KDV	Vergi Dışı Normal Gelirler
1992 (%)	141.602	42.5	7.1	0.7	33.3	19.1	5.0	16.3	10.6	5.4
1993 (%)	264.273	40.5	7.2	0.7	33.7	19.3	4.9	17.4	11.7	6.8
1994 (%)	587.760	30.9	7.5	0.8	36.4	18.9	8.0	15.3	11.2	8.1
1995 (%)	1.084.350	30.4	9.5	0.8	39.6	19.5	9.5	18.0	13.1	7.9
1996 (%)	2.244.094	30.1	8.3	0.8	43.3	18.7	13.5	17.2	14.4	7.1
1997 (%)	4.745.484	31.6	8.3	0.7	41.8	18.1	13.4	17.4	14.7	8.5
1998 (%)	9.228.596	37.7	8.1	0.8	39.1	17.2	11.6	14.3	12.3	13.2
1999 (%)	14.802.280	33.3	10.5	1.2	41.3	16.4	15.2	13.3	11.6	12.7
2000 (%)	26.503.698	23.4	8.9	1.3	42.9	16.9	12.3	16.2	14.6	13.1
2001 (%)	39.767.892	29.1	9.2	1.0	45.6	18.3	14.2	13.9	12.9	18.6
2002 Bütçe Hedefi	57.911.000	26.6	6.2	1.2	49.4	18.3	18.1	16.5	15.3	12.1

Vergi gelirleri açısından bakıldığında ise tablo daha da kötü bir görünüm sergiliyor. 2001 yılında vergi gelirleri bütçe giderlerinin ancak yüzde 49,5'ini karşıladı. Bu oran 1990 yılında 66,4, 1995 yılında 62,9 ve 2000 yılında da 56,7 olarak gerçekleşmişti.

Genel olarak vergi istatistikleri incelendiğinde vergi denetiminin boş kadrolara emanet edildiği ve denetimdeki yetersizliğin yanı sıra vergi yükünün sürekli arttığı, buna karşın vergi gelirleri bütçe giderlerini karşılamaktan hızla uzaklaşmakta olduğu ortaya çıkıyor. Dünya'da vergi oranları düşürülerek vergi tabanı genişletilmekte ve

vergi yükünde bir azalma sağlanmakta iken ülkemizde oranlar yükseltilmekte ve dolaylı vergilerin payı sürekli artmaktadır.

2002 uygulama sonuçları

2002 yılı Ocak-Nisan dönemi konsolide bütçe uygulama sonuçları incelendiğinde karamsar tablonun derinleştiği görülüyor. Geçtiğimiz yılın ilk 4 ayı ile karşılaştırıldığında gelirler reel olarak yüzde 11.4 geriledi.

Vergi gelirlerinde reel olarak

yüzde 2.4'lük bir artış yaşandı. Bu artış bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında yüzde 70.3'lük artış sağlanan Akaryakıt Tüketim Vergisinden kaynaklandı. Akaryakıt Tüketim Vergisinin, vergi gelirleri içindeki payı 1992 yılında yüzde 5'iken, 1995 yılında yüzde 9.5'e, 2001 yılında yüzde 14.2'ye yükseldi. 2002 bütçe hedefinde ise bu oran rekor bir artışla yüzde 18.1 olarak hedeflendi.

ATV bütçeyi kurtarıırken, Gelir vergisi geçtiğimiz yılın ilk dört ayı ile karşılaştırıldığında reel olarak yüzde 27.8 geriledi.

KDV'de yüzde 14.8'lik ve dış ticaretten alınan vergiler de yüzde 21.4'lük artış gerçekleşti.

Tablonun diğer yönü olan

giderlere bakıldığında kamu finansmanının çıkmazını derinleştirdiği ortaya çıkıyor. Yılın ilk dört ayında vergi gelirleri 15.3 katrilyon gelirler toplamı ise 20.1 katrilyon olarak gerçekleşti. Giderler ise aynı dönem itibarıyla 35.3 katrilyon olarak gerçekleşti. Bu giderlerin 19.5 katrilyonu iç ve dış

borçların faiz ödemelerine gitti. 15.3 katrilyonluk vergi geliri yılın ilk 4 ayında 19.5 katrilyonluk faiz ödemelerini bile karşılayamadı. 35.3 katrilyonluk giderin diğer kalemlere ise personel gideri 6.9 katrilyon, sosyal güvenlik 3.7 katrilyon

2002 yılı için hükümet 71.218

trilyon lira gelir hedefi ve 98.131 trilyon lira da gider hedefi yer alıyordu. Bütçe açığı 2002 yılı için yaklaşık 27 katrilyon olarak hedeflenmişti. Yılın ilk dört ayında 15.2 katrilyonluk açık gerçekleşti. Ancak gerçekleşen rakamlar yıl sonu hedeflerinin tutturulmasının zor olacağını göstermektedir.

Vergi Yükleri (1991-2001)						
	1991	1995	1998	1999	2000	2001
G.S.M.H.(1)	634.393	7.854.887	53.518.332	78.282.967	125.596.129	179.480.078
1) Genel Bütçe Vergi Gelirleri / GSMH	78.643 12,4	1.084.350 13,8	9.228.596 17,2	14.802.280 18,9	26.503.698 21,1	39.767.892 22,2
2) Konsolide Bütçe Vergi Gelirleri (Genel+Katma)/GSMH	91 78.734 12,4	591 1.084.941 13,8	5.387 9.233.983 17,3	9.934 14.812.214 18,9	12.636 26.516.334 21,1	20.482 39.788.374 22,2
3) Konsolide Bütçe Vergi Gelirleri (Genel+Katma+Eğitim Öz.Gel.)/GSMH			173.761 9.407.744 17,6	322.595 15.134.809 19,3	345.092 26.861.426 21,4	584.617 40.372.991 22,5
4) Konsolide Bütçe Vergi Gel.+Mah.Id.(2) Vergi ve Pay/GSMH	11.826 90.560 14,3	164.821 1.249.762 15,9	1.376.224 10.783.968 20,2	2.150.035 17.284.844 22,1	3.606.592(G) 30.468.018 24,3	5.500.163 (T) 45.873.154 25,6
5) Konsolide Bütçe Vergi Gel.+Mah.Id. Vergi ve Pay+Fonların(2) Vergiye Bağlı Gelirler/GSMH	15.988 106.548 16,8	135.049 1.384.811 17,6	871.230 11.655.198 21,8	1.110.662 18.395.506 23,5	1.906.158 (G) 32.374.176 25,8	3.098.290 (T) 48.971.444 27,3
6) Konsolide Bütçe Vergi Gel.+Mah.Id. Vergi ve Pay +Fonların Vergiye Bağlı Gelirleri+Präfiskal(2) Gelirler(GSMH)	26.123 132.671 20,9	227.965 1.612.776 20,5	2.366.976 14.022.174 26,2	4.139.456 22.534.962 28,8	6.926.825 (G) 39.301.001 31,3	10.767.733 (T) 59.739.177 33,3
1) Cari Fiyatlarla (Yeni seri) 2) DPT						

Gelir Vergisi'nde en yüksek vergi matrahı

Muhasebeci ve Mali Müşavir'den

2001 yılı gelir vergisi beyanlarına göre meslek grupları itibarıyla muhasebeci ve mali müşavirler toplam matrahın yüzde 5,43'ünü gerçekleştirdiler. Bu meslek grubunu yüzde 4,56 ile Eczacılar, 4,20 ile Süpermarketler ve 4,15 ile Avukatlar takip etti.

792.235 olan gelir vergisi mükellefinden mali müşavir ve muhasebeciler 19.120 beyan ile mükelleflerin yüzde 2,41'ini oluşturdu lar. Mükelleflerin meslek grupları itibarıyla dağılımına bakıldığında 58.574 bakkal ve süpermarket, 23.482 Lokanta ve 20.608 mobilya meslek grubunda faaliyet gösteren gelir vergisi mükellefi yer alıyor.

Yıllık gelir vergisi beyanlarına göre hesaplanan toplam 1.088 trilyonluk verginin yüzde 5,58'ini muhasebeci ve mali müşavirler beyan etti. Bu rakamda toplam tutar içindeki

en büyük yüzdeyi oluşturuyor. Muhasebeci ve mali müşavirlerin hesaplanan vergi ortalaması 3.175.542 bin TL oldu. Meslek grupları itibarıyla hesaplanan vergilerin ortalaması incelendiğinde 28.646.873 bin TL ile noterler ilk sırada yer aldı. Bu meslek grubunu 23.913.230 TL ile deterjan sanayi imalatçıları takip etti.

Ortalamalara göre hesaplanan vergide 372.764 bin TL ile bina inşaat en alt sırada yer alırken bu gruba De-

terjan Sanayi Ticareti ile uğraşanlar, ayakkabı, bakkaliye, süpermarket, deri imal edenler, lokantalar, konfeksiyon, inşaat malzemesi satanlar takip etti.

Gelir vergisi beyanlarına göre ödenmesi gereken vergiler incelendiğinde deterjan sanayi imalatçıları 20.458.771 bin TL ile ortalamada ilk sırayı alırken deterjan sanayi ticareti ile uğraşanlar 301.684 bin TL ile sıralamanın en altında yer aldılar.

792.335 kişilik gelir vergisi mükellefinin meslek grupları incelendiğinde en büyük mükellef grubu yüzde 7,39 ile bakkal ve süpermarketler oluştururken 2,96 ile lokanta, 2,60 mobilya ve dördüncü sırada da 2,41'lik yüzdesi ile mali müşavirler ve muhasebeciler yer aldı. Mükellef adedi olarak 4'üncü sırada yer alan muhasebeci ve mali müşavirler 3.769 trilyonluk matrahın 204 trilyonuna sahip olan meslek grubu olarak matrahın yüzde 5,43'ü ile ilk sırada yer aldı.

2001 DÖNEMİ YILLIK GELİR VERGİSİ BEYANLARININ SEÇİLMİŞ MESLEK GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI * TARİH:13/05/2002 (BinTL)								
MESLEK GRUPLARI	MUKELLEF		MATRAH			HESAPLANAN VERGİ		
	ADEDİ	Yüzdesi	TUTARI	Yüzdesi	Ortalaması	TUTARI	Yüzdesi	Ortalaması
Tüm Mükellefler	792,335	100.00	3,769,131,516,900	100.00	4,756,992	1,088,254,289,270	100.00	1,373,477
Akaryakıt Ticaret	1,266	0.16	23,796,842,760	0.63	18,796,874	8,201,120,070	0.75	6,477,978
Altın İmalat ve Ticaret	8,172	1.03	46,234,273,430	1.23	5,657,645	12,105,278,290	1.11	1,481,312
Ayakkabı imalı	3,312	0.42	10,115,283,580	0.27	3,054,132	2,279,560,580	0.21	688,273
Ayakkabı Toptan ve Perakende	7,092	0.90	19,494,774,280	0.52	2,748,840	4,429,337,800	0.41	624,554
Bakkal ve Süpermarket	58,574	7.39	158,131,222,920	4.20	2,699,683	34,064,042,280	3.13	581,556
Bina İnşaatı	90	0.01	144,874,770	0.00	1,609,720	33,548,800	0.00	372,764
Oteller-Moteller	2,119	0.27	9,986,135,540	0.26	4,712,664	2,750,448,920	0.25	1,297,994
Deterjan San. (İmalat)	45	0.01	2,541,218,240	0.07	56,471,516	1,076,095,330	0.10	23,913,230
Deterjan San. (Ticaret)	4,943	0.62	8,692,094,320	0.23	1,758,465	1,966,307,670	0.18	397,796
Demir Çelik (Ticaret)	1,128	0.14	8,336,720,680	0.22	7,390,710	2,425,634,150	0.22	2,150,385
Demir Çelik (İmalat)	1,828	0.23	9,351,632,330	0.25	5,115,773	2,461,828,060	0.23	1,346,733
Deri İmal Edenler	722	0.09	2,323,627,390	0.06	3,218,320	556,439,600	0.05	770,692
Deri Tic. Yapanlar	1,009	0.13	5,354,197,510	0.14	5,306,440	1,576,591,630	0.14	1,562,529
Deriden Mamul Eşya İmal Edenler	1,135	0.14	2,888,123,710	0.08	2,544,602	656,116,890	0.06	578,077
Deriden Mamul Eşya Satanlar	770	0.10	2,448,007,920	0.06	3,179,231	571,555,780	0.05	742,280
Eczaneler	11,217	1.42	171,876,851,940	4.56	15,322,890	51,887,677,910	4.77	4,625,807
Ecza ve İlaç Depoları	121	0.02	3,110,346,290	0.08	25,705,341	1,215,450,060	0.11	10,045,042
Fırınlr	6,486	0.82	24,010,716,490	0.64	3,701,930	5,790,505,460	0.53	892,770
Elektrikli Ev Alet. (İmalat)	1,377	0.17	6,128,578,160	0.16	4,450,674	1,618,741,040	0.15	1,175,556
Elektrikli Ev Alet. (Toptan-Perakende)	8,177	1.03	31,335,088,990	0.83	3,832,101	8,135,502,090	0.75	994,925
Avukatlar	17,555	2.22	156,534,786,320	4.15	8,916,821	50,872,209,530	4.67	2,897,876
Diş Hekimi	5,952	0.75	20,433,736,260	0.54	3,433,087	4,756,958,320	0.44	799,220
Diş Protez ve Laboratuvarları	769	0.10	2,073,192,320	0.06	2,695,959	465,562,420	0.04	605,413
Doktorlar	10,052	1.27	50,173,913,980	1.33	4,991,436	14,362,027,060	1.32	1,428,773
Mimar Mühendis	5,015	0.63	38,194,492,670	1.01	7,616,050	11,750,542,270	1.08	2,343,079
Noter	556	0.07	41,923,764,630	1.11	75,402,454	15,927,661,540	1.46	28,646,873
Seyhat ve Turizm İşlet.	3,272	0.41	13,933,674,400	0.37	4,258,458	3,684,786,470	0.34	1,126,157
Toprak Sanayii	492	0.06	1,887,179,250	0.05	3,835,730	467,185,630	0.04	949,564
Un ve İmalı Satış	632	0.08	2,161,878,140	0.06	3,420,693	518,930,410	0.05	821,092
Çırcırlama Sanayii	86	0.01	614,643,430	0.02	7,147,017	181,481,730	0.02	2,110,253
Mensucat San.(İplik ve İmalat)	547	0.07	2,275,448,750	0.06	4,159,870	612,244,170	0.06	1,119,276
Mensucat San. (Kumaş)	428	0.05	2,483,848,950	0.07	5,803,385	677,513,290	0.06	1,582,975
Mensucat Sanayii (Kumaştan Yapılan Eşya)	204	0.03	692,376,500	0.02	3,394,002	173,470,770	0.02	850,347
Mobilya (Ağaç)	20,608	2.60	59,881,134,310	1.59	2,905,723	13,755,889,260	1.26	667,502
Mobilya (Metal)	496	0.06	2,001,890,100	0.05	4,036,069	486,526,050	0.04	980,899
Lokantalar	23,482	2.96	57,436,474,340	1.52	2,445,979	13,581,260,150	1.25	578,369
Kürk İmalat Top.ve Perakende	112	0.01	345,750,990	0.01	3,087,062	79,446,700	0.01	709,346
İnşaat Malzemeleri Toptan ve Perakende	9,148	1.15	34,882,086,330	0.93	3,813,083	8,666,899,320	0.80	947,409
İnş.ve Bayındırlık İşleri	17,356	2.19	133,194,127,270	3.53	7,674,241	41,960,376,540	3.86	2,417,629
İhracat ve İthalat	1,142	0.14	19,139,885,320	0.51	16,759,970	7,084,990,640	0.65	6,204,020
Et ve Etten Mamul Maddeler (İmalat-Tic.)	6,266	0.79	21,138,901,930	0.56	3,373,588	4,929,660,210	0.45	786,732
Konfeksiyon (İmalat)	8,094	1.02	35,395,673,700	0.94	4,373,076	8,991,281,360	0.83	1,110,858
Konfeksiyon (Perakende)	14,749	1.86	42,352,394,730	1.12	2,871,543	10,394,169,530	0.96	704,737
Konfeksiyon (Toptan)	6,793	0.86	27,723,310,680	0.74	4,081,159	7,076,169,060	0.65	1,041,685
Yeminli Mali Müş. ve Muhasebeciler	19,120	2.41	204,740,914,790	5.43	10,708,207	60,716,365,870	5.58	3,175,542
Sanatçılar	1,054	0.13	21,483,533,520	0.57	20,382,859	8,394,573,450	0.77	7,964,491
Diğer	498,772	62.95	2,229,731,892,040	59.16	4,470,443	653,884,325,110	60.09	1,310,988

* (Bu bilgiler yalnızca otomasyona geçen 22 ildeki 153 vergi dairesinden elde edilmiştir.)

Sermaye şirketlerine “nereden buldun” denilmeyecek

Bazı kanunlarda değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı vergi ve ihale yasasında değişiklikler öngörüyor. Yapılması planlanan düzenleme ile mevcut veya yeni kurulacak sermaye şirketlerine, aynı veya nakdi sermaye olarak konulan değerlerden hareketle; herhangi bir vergi incelemesi ve tarhiyatı yapılamayacak.

19 maddeden oluşan Kanun Tasarısı şu düzenlemeleri içeriyor;

Kanun tasarısının birinci maddesi; Bankalara, bankerlere, tasarruf sandıklarına, tevdiat kabul eden diğer müesseselere yatırılan vadeli, vadesiz paralara ödenen faizleri gelir ve menfaatleri mevduat faizi kabul ediyor. Bu gelirleri stopaj yolu ile vergileme imkanı getiriyor.

Bir diğer düzenleme ile, Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yapılan değişiklik ve maddeye eklenen

bir fıkra ile; Bakanlar Kuruluna Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında yatırılan paralara ödenen faizler için farklı stopaj oranı belirleme, Maliye Bakanlığına da vergiyi tabi işlemlere taraf veya aracı olanları, verginin ödenmesinden sorumlu tutma yetkisi verilmektedir.

Tasarının üçüncü maddesi ile şirketlerin sermaye yapılarının güçlendirilmesi ve bu kapsamda ortakların mal varlıklarını mevcut veya yeni kurulacak şirketlere sermaye olarak koymasını teşvik açısından, sermaye olarak konulan değerlerden hareketle bir vergi incelemesi yapılmayacağı hükmüne bağlanmaktadır.

Madde hükmünden yararlanabilmek için, sermaye olarak konan varlıkların 31/12/2002 tarihine kadar fiilen şirket aktifine girmesi, şirket kuruluş veya sermaye artırım işlemlerinin yine bu tarihe ka-

dar tamamlanması gerekiyor. Bu suretle bireylerin mal varlıklarını herhangi bir inceleme, soruşturma ve kovuşturma kaygısı duymaksızın sermaye şirketlerine sermaye olarak koymaları ve bu kaynakların ülkemiz ekonomisine katkı sağlayacak şekilde ekonomik olarak daha verimli bir şekilde değerlendirilmesi amaçlanmakta.

Dördüncü madde ile hissenin tamamı Hazineye ait olan TPAO'nun milli menfaatlerimiz gereği iştirakleri vasıtasıyla yurt dışında yaptığı yatırımların finansman için kullandığı kaynakların değerlemesi nedeniyle lehlerine oluşan kur farklarının vergilendirilmemesi sağlanmakta. Böylece kurumun uluslararası şirketlerle yurt dışında rekabet edebilmesine imkan yaratılmakta.

Beşinci madde ile; Gider Vergileri Kanununun 33 üncü maddesi ikinci fıkrasında yer alan ve Bakanlar Kuruluna banka ve sigorta

muameleleri vergisi oranını belirleme yetkisi veren hüküm yeniden düzenlenmekte.

Söz konusu fıkra hükmü ile Bakanlar Kuruluna, kambiyo satış muamelelerinde banka ve sigorta muameleleri vergi nispetini, bankalar arası işlemlerde maliyetlerin düşürülmesi amacıyla sifıra kadar indirme yetkisi verilmekte.

Tasarının 6'ncı maddesi ile aşağıdaki düzenlemeler yapılması hedeflendi;

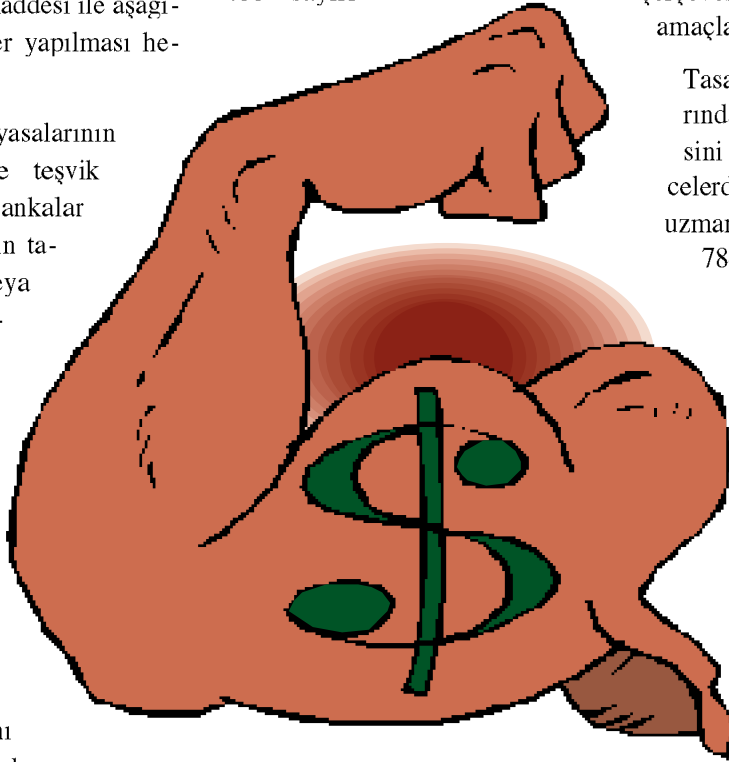
- Vadeli işlem piyasalarının geliştirilmesi ve teşvik edilmesi için, bankalar arasında, bankanın taraf olduğu veya bankalar aracılığıyla yapılan, belirli bir vadede önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergesi, sermaye piyasası aracını

malı, kıymetli madeni ve döviz alım, satım, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri (forward, future, opsiyon swap ve benzeri) ile bu sözleşmelere ilişkin olarak düzenlenen diğer kağıtların 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu uygulaması dışına çıkarılması amaçlandı.

- Yeni bir müessese olan faktoring işlemlerinin teşvik edilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla, faktoring sözleşmelerine ilişkin

olarak düzenlenen ve alacak hakkının faktoring şirketlerine devrini sağlayan kağıtların 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu uygulaması dışına çıkarılması amaçlandı.

- Gayrimenkul yatırım ortaklıklarının portföyleri için yapılan gayrimenkul alım satım işlemleri sırasında düzenlenen sözleşmelerin 488 sayılı

Damga Vergisi Kanunu uygulaması dışına çıkarılması amaçlandı.

- Kıymetli madenlere ilişkin ödünç verme işlemlerinin borsada gerçekleştirilmek suretiyle kayıt altına alınması ve kaynak yaratılması açısından bu nevi işlemlerin özendirilmesi için kıymetli madenler borsalarında, kıymetli madenlerin ödünç işlemlerine ilişkin düzenlenen kağıtların 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu uygulaması dışına çıkarılması hedeflen-

di.

Tasarının yedinci maddesi ile Maliye Bakanlığı'na verilen ikamet tezkeresi harç miktarlarının tespitine ilişkin yetki ile ülkemizde bulunan yabancı ülke vatandaşlarından alınan ikamet tezkeresi harçları ile yabancı ülkelerde yaşayan vatandaşlarımızdan alınan harçların müteakibiyet esası çerçevesinde eşit düzeyde tahsili amaçlanıyor.

Tasarı, gelir idaresi kadrolarında da değişikliğe gidilmesini öngörüyor. 8 ve 9. derecelerde yer alan vergi istihbarat uzmanı ve yardımcılıklarına ait 784 adet kadro iptal ediliyor.

Düzenleme ile yeni kadrolar ihdas edilecek. Bu kadrolarda 3 genel müdür yardımcılığı, 14 daire başkanlığı, 33 şube müdürlüğü olmak üzere 1. derecede 84 kadro ihdas edildi. Gelir idaresi bünyesinde bilgi işlem ve mütercimlik ünitelerine ilişkin yeni kadrolar getirildi. Ayrıca kaldırılan vergi istihbarat uzmanlığı yerine, Devlet Gelir Uzmanlığı kadrosu ihdas edilecek.

2002 yılı Ocak ayında kabul edilen 4734 sayılı İhale Kanunu'nda da bazı düzenlemelere gidildi. Yeni eşik değerler belirlenerek, ihale ilan süreleri yeniden düzenleniyor.

Kanunun denetiminde olmayan kuruluşlar kanun kapsamı dışına çıkarılıyor. Kurul üyelerinin görevden alınmaları, şikayetlerin incelenmesi gibi düzenlemeler yer alıyor.

Çalışanların yüzde 48'i kayıtdışı

Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre Türkiye'de 18 milyon 467 bin kişi çalışıyor. Bunların 8 milyon 809 bini hiç bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı değil. Enstitü verilerine göre toplam iş gücüne katılma oranı yüzde 45.2 ve işsizlik oranı ise yüzde 11.8 olarak açıklandı.

İstihdam

2002 yılı Ocak-Mart döneminde toplam istihdam, geçen yılın aynı dönemine göre 755 bin kişilik bir azalış göstererek 18 milyon 467 bin kişi oldu.

İstihdamdaki gelişmeyi açıklayan bir diğer önemli gösterge olan istihdam oranı, işsizliğin yanında iş-gücüne katılma durumunu da yansıttığı için ülkenin iş olanaklarını açıklayan önemli bir ölçüt. 2002 yılı Ocak-Mart dönemine ait istihdam oranı, geçen yılın aynı dönemine göre Türkiye genelinde yüzde 42.4'ten yüzde 39.9'a, kentsel yerlerde yüzde 38.1'den yüzde 36'ya, kırsal yerlerde ise yüzde 49.6'dan yüzde 46.5'e düşmüştür. Bu da geçen yılın aynı dönemine göre istihdamda bir daralma yaşandığını göstermekte.

Kadın İstihdamı

2002 yılı üç aylık döneminde istihdam edilenlerin yüzde 26.4'ünü (4 milyon 876 bin kişi) kadınlar oluş-

turmaktadır. Kadın istihdamı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 2.4 (114 bin kişi) arttı. Kentsel yerlerde kadın istihdamının toplam istihdam içindeki payı yüzde 19.7 iken, bu oran kırsal yerlerde yüzde 35.4 olarak gerçekleşti.

İstihdam edilen kadınların yüzde 53.2'si tarım sektöründe çalışmakta ve bu sektördeki kadınların yüzde 76.4'ünü ücretsiz aile işçileri oluşturmaktadır. Türkiye genelinde istihdam edilen kadınların yüzde 43.7'si (2 milyon 131 bin kişi) ücretsiz aile işçisi olarak çalışmakta. Ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların, toplam ücretsiz aile işçileri içindeki oranı ise yüzde 65.8.

Çocuk İstihdamı

Türkiye genelinde 12-17 yaş grubunda çalışan çocukların sayısı 719 bin kişidir. Aynı yaş grubunda çocuk istihdamı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 23 (215 bin kişi) azalmıştır. 12-17 yaş grubunda çalışan çocukların yüzde 42.3'ü (304 bin kişi) kentsel yerlerde bulunmaktadır. Türkiye genelinde bu yaş grubunda çalışan çocukların yüzde 61.5'ini erkek çocukları oluşturmaktadır.

Kamu Sektöründe İstihdam

2002 yılı üç aylık döneminde kamu sektöründe istihdam edilenler, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 2.1 artışla, 3 milyon 87 bin

kişi olarak tahmin edildi. Kamu sektöründe çalışanların yüzde 74.3'ü kentsel yerlerde bulunmakta. Geçtiğimiz yılın aynı döneminde kamu sektöründe istihdam edilenlerin toplam istihdam içindeki payı yüzde 15.7 iken, 2002 yılı I. Döneminde yüzde 16.7'ye yükseldi.

İstihdam Edilenlerin Kayıtlılık Durumu

2002 yılı üç aylık döneminde istihdam edilenlerin yüzde 28.6'sı yaptığı işten dolayı Sosyal Sigortalar Kurumu'na, yüzde 11.1'i Emekli Sandığı'na, yüzde 12.5'i ise Bağ-Kur'a kayıtlı olarak çalışmakta. İstihdam edilenlerin Türkiye genelinde yüzde 47.7'si, kentsel yerlerde yüzde 30.7'si, kırsal yerlerde ise yüzde 70.4'ü herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıt olmadan çalışmakta. Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışanların yüzde 62'sini erkekler oluşturmaktadır.

Türkiye genelinde herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışan 8 milyon 809 bin kişinin yüzde 63.2'si kırsal yerlerde olup, bunların yüzde 85.2'si tarım sektöründe çalışmaktadır.

İnformel Sektörde İstihdam

Türkiye genelinde informal sektörde kendi hesabına veya işveren olarak çalışanların (1 milyon 138

bin kişi), toplam tarım dışı sektörde kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar (2 milyon 874 bin kişi) içindeki oranı yüzde 39.6'dır. Türkiye genelinde kendi hesabına veya işveren olarak çalışan erkeklerin yüzde 38.1'i, kadınların ise yüzde 64.6'sı informal sektörde faaliyet göstermektedir. Aynı oran, kentsel yerlerde toplamda yüzde 34.5, erkeklerde yüzde 32.6 ve kadınlarda yüzde 64'dür. Kendi hesabına veya işveren olarak informal sektörde çalışanların yüzde 56.6'sı yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı değil.

Kendi hesabına veya işveren olarak informal sektörde çalışanların, sahip oldukları işyeri büyüklüğünden hareketle ücretli, yevmiyeli veya ücretsiz aile işçisi olarak çalışanların sayısı 536 bin kişi olarak hesaplanmıştır. Buna göre, Türkiye genelinde tarım dışı sektörde tahmini olarak 1 milyon 674 bin kişi informal sektörde çalışmaktadır. Informal sektörde çalışanların, toplam tarım dışı sektörde çalışanlar içindeki payı Türkiye genelinde yüzde 13, kentsel yerlerde yüzde 10.7 ve kırsal yerlerde yüzde 21.8 olarak tahmin edildi.

Sektörlere Göre İstihdam

2002 yılı üç aylık döneminde istihdam edilenler tarım, sanayi, inşaat ve hizmetler olarak dört ana sektör ayrımında incelendiğinde, geçen yılın aynı dönemine göre sanayi ve hizmetler sektörlerinin toplam istihdam içindeki paylarında bir artış, tarım ve inşaat sektörlerinin paylarında ise bir azalış gözlemlendi.

Geçen yılın aynı dönemine göre toplam istihdam içinde sanayi sektörünün payı yüzde 18.9'dan yüzde 19.8'e, hizmetler sektörünün payı

yüzde 43.2'den yüzde 45.6'ya yükselirken, tarım sektörünün payı yüzde 32.6'dan yüzde 30.5'e, inşaat sektörünün payı ise yüzde 5.4'ten yüzde 4.2'ye düşmüştü.

Türkiye genelinde 5 milyon 624 bin kişi tarım sektöründe istihdam edilmekte olup, bunların yüzde 48.5'ini (2 milyon 730 bin kişi) ücretsiz aile işçileri oluşturmaktadır.

İstihdam Edilenlerin Eğitim Durumu

2002 yılı Ocak-Mart döneminde Türkiye genelinde istihdam edilenlerin yüzde 49.3'ünü ilköğretim mezunları oluşturmaktadır. Bunu yüzde 18.8 ile lise ve lise dengi meslek, yüzde 10.8 ile ilköğretim, ortaokul ve orta dengi meslek okulu mezunları izlemektedir. Toplam istihdamın yüzde 10.4'ünü ise yüksekokul ve fakülte mezunları oluşturmaktadır.

Kentsel yerlerde istihdam edilenlerin yüzde 41.6'sını ilköğretim, yüzde 25.5'ini lise ve lise dengi meslek, yüzde 13.1'ini ilköğretim, ortaokul ve orta dengi meslek, yüzde 16.2'sini ise yüksekokul ve fakülte mezunları oluşturmaktadır. Kırsal yerlerde istihdam edilenlerin, yüzde 59.6'sını ilköğretim, yüzde 9.9'unu lise ve lise dengi meslek, yüzde 7.8'ini ilköğretim, ortaokul ve orta dengi meslek ve yüzde 2.8'ini yüksekokul ve fakülte mezunları oluşturmaktadır.

Eksik İstihdam

İşsizlik kadar önemli bir diğer kavram da eksik istihdam kavramıdır. Eksik istihdamın işgücü içindeki oranı 2001 yılı ilk üç aylık dönemde yüzde 6 iken, 2002 yılı aynı döneminde yüzde 5.9 olarak gerçekleşmiştir. Eksik istihdam edilenlerin işgücü içindeki oranı,

2002 yılı ilk üç aylık döneminde geçen yılın aynı dönemine göre kentsel yerlerde yüzde 6.5'den yüzde 6'ya düşerken, kırsal yerlerde yüzde 5.4'den yüzde 5.9'a yükseltti.

İşsizlik

2002 yılı üç aylık döneminde Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 653 bin kişi (yüzde 36.1) artarak 2 milyon 462 bin kişiye ulaşmıştır. Türkiye genelinde işsizlik oranı yüzde 11.8, tarım dışı sektörlerde işsizlik oranı ise yüzde 16 olarak tahmin edilmiştir. Geçen yılın aynı döneminde ise bu oranlar sırasıyla yüzde 8.6 ve yüzde 12.1'dir. Türkiye genelinde işsizlerin yüzde 22.3'ünü (549 bin kişi) işten çıkartılanlar, yüzde 20.1'ini (495 bin kişi) ise ilk kez iş arayanlar oluşturmaktadır.

İşsizlik oranı, 2002 yılı Ocak-Mart döneminde Türkiye genelinde erkeklerde yüzde 12.2, kadınlarda ise yüzde 10.4'tür. Kentsel yerlerde işsizlik oranı, toplamda yüzde 14.7, erkeklerde yüzde 13.8 ve kadınlarda yüzde 18.2 olarak gerçekleşmiştir. Kırsal yerlerde bu oran, toplamda yüzde 7.5, erkeklerde yüzde 9.6 ve kadınlarda yüzde 3.6.

Öte yandan eğitilmiş genç nüfusun işsizlik oranı geçen yılın aynı dönemine göre artarak yüzde 29.4 olarak gerçekleşmiştir. Eğitilmiş gençler arasında işsizlik en çok kentsel yerlerde gözlenmektedir. 2002 yılı I. Döneminde kentsel yerlerde eğitilmiş gençler arasında işsizlik oranı, toplamda yüzde 30.7, erkeklerde yüzde 29.3, kadınlarda ise yüzde 33 olarak tahmin edilmiştir. Kırsal yerlerde bu oran, toplamda yüzde 25.6, erkeklerde yüzde 24.4, kadınlarda ise yüzde 29.1.

Sosyal güvenlik yükü

kayıtdışını teşvik ediyor

Devlet bütçesinin kara deliklerinden biri olarak gösterilen ve bütçeye yük oluşturan Sosyal Sigortalar Kurumu, bu darboğazdan kurtuluşun çaresini yüksek prim oranlarında gördü. Sosyal güvenlik prim oranları neredeyse ücretleri geçecek seviyelere geldi. Güvence olması gereken bir kurum, uygulanan yanlış politikalar sonucu istihdamı daraltıcı ve kayıtdışı çalışmayı teşvik eden bir yapıya büründü.

Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre çalışanların yüzde 48'i herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı değil. DİE istihdam verileri, 2002 yılı ilk üç aylık döneminde istihdam edilenlerin yüzde 28.6'sı yaptığı işten dolayı Sosyal Sigortalar Kurumu'na, yüzde 11.1'i Emekli Sandığı'na, yüzde 12.5'i ise Bağ-Kur'a kayıtlı iken, yüzde 47.7'si herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadığını gösteriyor. Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışanların yüzde 62'sini erkekler oluşturmaktadır.

Muğla Meslek Yüksek Okulu öğretim görevlilerinden **Yrd. Doç. Dr. İsmail Aydemir** yapmış olduğu bir çalışmada sosyal sigorta primlerinin yüksekliliğini ve bunun istihdam ile işverene yansımalarını analiz etti. İsmail Aydemir çalışmasında, mevzuatta yapılan değişiklikleri, bu değişikliğin işletmeler üzerine getireceği ek yükü ve kobilere yapacağı etkiler değerlendirdi.

SSK Primlerini hesaplamada yapılan düzenlemeler

4447 Sayılı Yasa ile ilgili Düzenlemeler

4447 sayılı kanunla, sosyal güvenlikle ilgili yasalarda önemli değişiklikler yapılmış ve anılan yasanın 01/01/2000 tarihinde yürürlüğe giren 10. maddesi ile 506 sayılı sosyal sigortalar kanununun 78.maddesinin 1. fıkrası değiştirilerek prime esas kazançların alt ve üst sınırları,

belirtilen tarihten geçerli olmak üzere yeniden belirlenmişti. Yapılan düzenleme ile sosyal sigorta

primlerine esas olacak sınırlar; 01/01/2000den geçerli olmak üzere günlük;

Alt sınır: 4.000.000 TL,

Üst sınır: 12.000.000 TL

olarak tespit edilmişti. Burada üst sınır, alt sınırın üç katı olarak alınmış ve de beş katına kadar da artırılabilmesi konusunda Bakanlar Kuruluna yetki verilmişti. Ayrıca aynı kanunla SSK'nun 78. maddesinde yapılan değişiklikle günlük kazanç alt sınırının her yıl Nisan ayında, bir önceki yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik enstitüsünce açıklanan yıllık tüketici fiyatları indeksindeki artış oranı kadar artırılarak belirlenmesi esası getirilmiştir. Buna göre 01/04/2000 tarihinden itibaren sosyal sigorta primleri esas alınacak günlük ve aylık tutarlar şöyle belirlenmiştir:

	GünlükTutar	AylıkTutar
Alt sınır:	6.415.000 TL	$6.415.000 \times 30 = 192.450.000$ TL,
Üst sınır:	19.245.000 TL	$19.245.000 \times 30 = 577.350.000$ TL.

Ancak tespit edilen bu sınırların 2000 yılı enflasyon değerlerinin çok üzerinde olduğu gerekçesi ile 31/05/2000 tarih ve 24065 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 4571 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile İşsizlik Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1.maddesi ile 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa eklenen ek geçici 2. madde ile 01/04/2000- 31/03/2001 tarihleri arasında sosyal sigorta primleri esas alınacak kazanç tutarları şöyle belirlenmiştir:

	Günlük Tutar	Aylık Tutar
Alt sınır:	5.000.000 TL	$5.000.000 \times 30 = 150.000.000$ TL,
Üst sınır:	15.000.000 TL	$15.000.000 \times 30 = 450.000.000$ TL

2001 Nisan ayına gelindiğinde, Bakanlar Kurulu; 2001/ 2342 Sayılı Kararı (30/04/2001 tarih ve 24388 mük. RG) ile Ek Geçici 2.maddenin verdiği yetkiye dayanarak, 01/04/2001- 31/03/2002 tarihleri arasında alınacak prim ve verilecek ödeneklerin hesabında esas tutulan günlük kazancın alt sınırı : 7.000.000 TL ve üst sınır ise alt sınırın 5 (beş) katı olarak tesbit etmişti. Bu düzenleme doğrultusunda 01/04/2001-31/03/2002 tarihleri arasında sosyal sigorta primleri hesabında esas tutulacak günlük ve aylık kazanç sınırları aşağıdaki gibi uygulandı.

Günlük Tutar Aylık Tutar

Alt sınır:	7.000.000 TL	$7.000.000 \times 30 = 210.000.000$ TL,
Üst sınır:	35.000.000 TL	$35.000.000 \times 30 = 1.050.000.000$ TL

Yeni Düzenleme

2002 yılında Ek Geçici 2. maddenin kapsamı sona erdiğinden, bu kez 01/04/2002 tarih ve 24713 sayılı mükerrer Resmi Gazetede yayınlanan 4747 Sayılı kanunla, 506 Sayılı Sosyal sigortalar Kanununa eklenen Ek Geçici 3. madde ile : 01/04/2002 - 31/03/2003 tarihleri arasında alınacak prim ve verilecek ödeneklerin hesabına esas tutulan günlük kazancın alt sınırını ve buna ilişkin usul ve esasları belirlemeye Bakanlar Kuruluna yeniden yetki verilmiştir.

Bakanlar Kurulu Ek Geçici madde. 3 ile verilen bu yetkiyi 13/04/2002 tarih ve 24725 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2002 / 3930 sayılı Kararıyla kullanarak alınacak prim ve verilecek ödeneklerin hesabına esas tutulan günlük kazancın alt sınırını;

- 01/04/2002- 30/06/2002 tarihleri için : 9.262.400 TL.,
- 01/07/2002 - 31/03/2003 tarihleri için ise 10.919.443 TL.,

tespit etmiştir.

Bakanlar Kurulunca üst sınıra ilişkin yetki kullanılmadığından, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 78. maddesine göre üst sınır, alt sınırın üç katı olarak uygulanacaktır. Buna göre sigorta primlerinin hesabında esas alınacak günlük ve aylık kazanç sınırları aşağıdaki gibidir;

01/04/2002- 30/06/2002 tarihleri arasında:

	Günlük Tutar	Aylık Tutar
Alt sınır:	9.262.400 TL	$9.262.400 \times 30 = 277.872.000$ TL,
Üst sınır:	27.787.200 TL	$27.787.200 \times 30 = 833.616.000$ TL.,

01/07/2002-31/03/2003 tarihleri arasında :

	Günlük Tutar	Aylık Tutar
Alt sınır:	10.919.443 TL	$10.919.443 \times 30 = 327.584.000$ TL,
Üst sınır:	32.758.329 TL	$32.758.329 \times 30 = 982.750.000$ TL.,

olarak tespit edilmiştir.

Yeni Düzenlemenin Getirdikleri

Sosyal sigorta primleri esas kazanç sınırlarının tespitine dair düzenlemenin işletmeler ve Kobile-rimiz üzerine nasıl bir yük getirdiğine bakabilme-miz için önce şu bilgileri hatırlayalım.

- 01/01/2002 tarihi itibarıyla asgari ücret (18 yaş üzerindeki için) : 222.000.750 TL.,dir.
- SSK işçi Prim oranı: yüzde 14, + yüzde1 işsizlik sig. Prim oranı = yüzde 15,
- SSK işveren P.oranı: yüzde 19,5 + İşsizlik Prim oranı yüzde 2 = yüzde 21,5, (tehlike der.1)
- Tehlike derecesi 6 olan işyeri için işveren primi toplamı = yüzde 24 dür.
- SSK Prim toplamı (tehlike derecesi 1 olan işyeri için : yüzde36,5., tehlike derecesinin 6 olması durumunda bu toplam: yüzde 39 dur.

Bu veriler ne demektir ?

Bu verilerin ne ifade ettiğini asgari ücretten çalışan bir kişi için; Mart/ 2002 ve Nisan/ 2002 dönemlerine dair ödenmesi gereken prim tutarlarını hesaplayarak görmeye çalışalım.

Mart 2002'de sosyal sigorta primlerine esas taban ücret = 210.000.000 TL., asgari ücret ise 222.000.750 TL. idi ve halen de geçerlidir. Mart 2002'de sosyal sigorta primleri asgari ücret sosyal sigorta primlerine esas taban ücretin üzerinde olduğu için, sosyal sigorta primleri asgari ücret üzerinden hesaplanıyordu.

Asgari ücretten çalışan bir işçi için, bir aylık dönemde, yüzde 15'i işçiden kesilmek üzere asgari ücretin yüzde 36.5 kadar sigorta primi ödüyor-du. Bu da: $222,000,750 \times 0,36,5 = 81.030.274$ TL. tutuyordu. Tehlike derecesi 6 olan bir işyerinde bu tutar: $222.000.750 \times 0,39 = 86.580.293$ TL. idi

Şimdi Nisan 2002 Dönemi için hesaplara bakalım: 01/04/2002'den 30/06/2002'ye kadar geçerli olan düzenlemeye göre: sosyal sigorta primleri esas taban ücret aylık = 277.872.000 TL. dir. Asgari ücret halen 222.000.750 TL. olduğu için sosyal sigorta primleri yeni düzenlemeyle tesbit edilen 277.872 000 TL üzerinden yapılacaktır.

$277.872.000 \times 0,36,5 = 101.423.800$ TL. Nisan 2002'de ödenmesi gereken yeni prim olarak hesaplanacaktır.

İş yeri tehlike derecesinin 6 olması durumunda ödenecek prim toplamı: $277.872.000 \times 0,36 = 108.370.080$ TL. olmaktadır. Yapılan bu hesaplamaları özetlemek gerekirse: Asgari ücretten bir çalışanı olan işverenin, iş yeri tehlike derecesine göre ödeyeceği sosyal sigorta primleri ve aleyhine gelişen fark tutarlar şöyledir:

	Mart/ 2002	Nisan/ 2002	Fark
T.D.1:	81.030.274	101.423.800	20.393.526
TD.6:	86.580.293	108.370.080	21.789787

Asgari ücret değişmeyeceği faraziyesi ile Temmuz /2002'de; aynı koşullarda bir işverenin ödeyeceği sosyal sigorta primleri tutarı: $327.584.000$ TL $\times 0,36 = 117.930.240$ TL. ye ulaşacaktır.

Burada işveren aleyhine gelişen ödenmesi gereken prim farkı: $117.930.240 - 81.030.274 = 36.899.966$ TL. olacaktır

	Mart/ 2002	Temmuz/ 2002	Fark
T.D.1:	81.030.274	117.930.240	36.899.966
TD.6:	86.580.293	127.757.760	41.177.467 TL.

olacaktır.

Yeni Düzenlemenin Analizi

Nisan/2002 ve Temmuz/2002; dönemleri için belirlenen SSK primlerine esas alınacak taban ücretlerin işveren aleyhine nasıl olumsuz farklar oluşturduğunu gördük. Ülkemizde ağır bir ekonomik kriz yaşanmakta, her gün onlarca iş yeri kapatılmakta, yüzlerce işçi işsiz kalmaktadır. İşsiz kalan vatandaşlarımız ise evlerine ekmek götüremekte, buna bağlı olarak ta her gün yeni acı olaylar yaşanmaktadır.

SSK primlerine esas taban ücretin artması demek, 5 işçi çalıştıran bir işverenin her ay kasasından 100.000.000 TL.nin eksilmesi demektir. Bu otomatikmen işçilik giderlerinin artmasına, üretilen mamül maliyetlerinin yükseltilmesine sebep olacaktır.

Hesaplanan bu farklar; 10 işçinin çalıştırıldığı bir

kobide, nisandan itibaren 200.000.000 TL daha çalışma sermayesi açığı ortaya çıkaracaktır. Temmuz 2002'den itibaren bu miktar 200.000.000 TL den 367. 000.000 TL. ya ulaşacaktır. Bu durumda kobi yönetimi her ay bu parayı karşılayacaktır. Bu yol, yaşamakta olduğumuz kriz dönemlerinde kobi yönetimi çözümü; yine işçi azaltmada arayacaktır.

Artan işsizler ordusu, küçülen ekonomi ve devam eden kriz... Keşke yeni düzenlemeler fasit bir daire içinde kalmasa. Primleri artırma yerine düşürmeye gidilse, bunun yerine gelir dağılımındaki uçurumlar azaltılmaya çalışılsa. Krizden çıkış küçülerek değil, uygun maliyetlerde üretime devam etmek, kaliteli üretmek ve ürettiğini pazarlayabilmektedir.

SSK Primleri ücreti sollayacak

Bu çalışmada 13/04/2002 tarih ve 24725 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan

2002/2930 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla SSK primlerini hesaplamada baz alınacak kazanç tutarlarının ne olduğu bunun işletme ve kobilerimiz üzerine getireceği etkiler analiz edilmiştir. Yeni düzenleme, asgari ücretten 10 (on) işçi çalıştıran bir kobiye Nisan/2002 de 200.000.000 TL., Temmuz/2002 den itibaren de her ay 367.000.000 TL'nin işçilik gideri olarak Mart/ 2002'ye göre fazla ödeme yükünü getirecektir. Bu ise Krizin boyutlarını derinleştirmeden öte bir şey değildir. Böyle nazik bir dönemde, ağır şartlarda işine devam etmeye çalışan işverenlere vurulan bir tokattır.

Bu düzenleme; işverene; işçi çalıştırma! İşçini azalt! İşçi çıkart! Kaçak işçi çalıştır demektir. Bu düzenleme; kanaatimize göre SSK primlerini gerçekte artırmayacak, aksine kamu ve özel kesimden trilyon lira alacağı olan kurumun uzun süredir tahsil edilemeyen alacaklarına yenilerinin ek-

lenmesine neden olacaktır. Bu düzenleme ile işverenler, işçi çıkarmaya devam edecekler, yada kanunsuz çalışma artacaktır.

Çözüm nedir ?

SSK primlerine esas olan taban ücretin asgari ücret seviyesine çekilmesidir. Böyle yapılması durumunda işverenler işçi çıkarmayacaklar, en azından işçi çıkarmalar azalacaktır. Günümüz piyasa şartları kapsamında kobiler, SSK primlerini ödeme konusunda makul olan tutarları ödemede daha etkin davranacaklardır. Vergi oranlarının belli bir oranda aşığı çekilmesi durumunda, vergi tahsilatında genel bir artışın sağladığı vergi otoritelerinin savunduğu ve yapılan uygulamaların da bunu doğruladığı bir hakikattir. Aynı durum SSK primlerine esas taban ücret içinde geçerlidir. Bu yapılmadığı durumda, en azından taban ücret uygulamasına 2002; sonuna kadar 210.000.000 TL olarak devam edilmelidir. Umarız ki bu yanlışlık yakında görülür ve düzeltilir. Aksi durumda olumsuz sonuçları görmeye devam edeceğiz.

İş Bankası 2002'den umutlu

Türkiye İş Bankası yayınladığı 2001 yılı ekonomik raporunda 2002 yılı için iyimser beklentilere yer verdi. Raporun beklentiler başlıklı bölümünde, iç borç çevirmeye sorun yaşanmayacağı, yüzde 35'lik enflasyon hedefinin gerçekleştirilebileceği belirtildi.

Yüksek reel faizle birlikte yüzde 6,5'lik faiz dışı fazla hedefi ve artan işsizlik iç talebin canlanmasında ve ekonominin büyümeye geçişini zorlaştıracak faktörler olarak yer aldı.

İş Bankası'nın raporunun beklentiler başlıklı bölümü şöyle;

"Türkiye ekonomisi, 2001'de mali disiplin ve yapısal reformlarda kaydedilen başarı yanında, sağlanan ek finansman ile borç çevirimi konusundaki rahatlama gibi nedenlerle 2002'ye iyimser beklentilerle girmiştir.

Yılın ilk çeyreğinde döviz arzındaki artış ve ithalatın baskı altında kalmasıyla TL'deki değerlenme ve iç talepteki durgunluk sonucu enflasyon hızlı bir düşüş eğilimi göstermiştir. Bu süreçte enflasyonist beklentilerin azalması paralelinde Merkez Bankası gecelik faizleri tedricen düşürmeye başlamış, mevduat ve DİBS faizleri de düşüş eğilimine girmiştir.

Nominal faizlerdeki tedrici düşüşe karşılık reel faiz yüksek düzeyini sürdürmektedir. Yüksek reel faizle birlikte yüzde 6,5'lik faiz dışı fazla hedefi ve artan işsizlik iç

talebin canlanmasını ve ekonominin büyümeye geçişini zorlaştırmaktadır. Bu bakımdan 2002'de sanayi ve hizmet sektörü hasılatlarında kayda değer bir artış beklenmemekte, tarım sektörü ve dış alem faktör gelirlerinin katkısıyla yüzde 2,5 civarında bir büyüme sağlanabileceği düşünülmektedir.

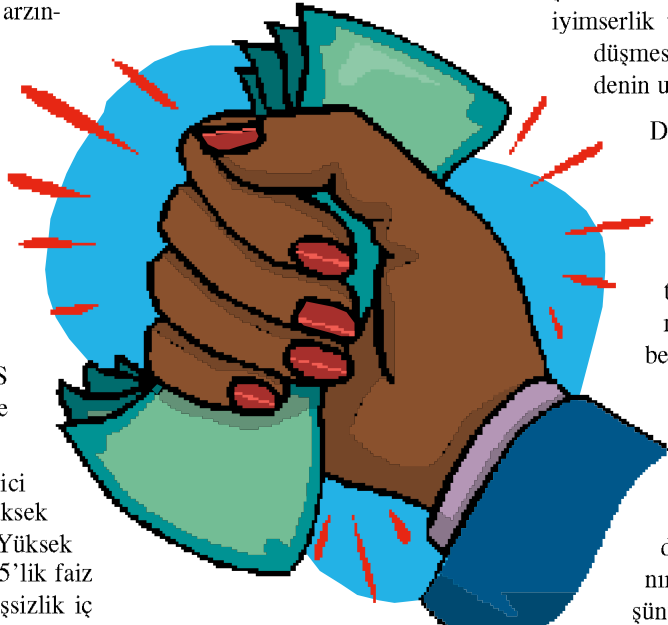
Yılın ilk çeyreğinde gerçekleşmeler enflasyonun yüzde 35'lik program hedefi civarına ineileceğine işaret etmektedir. Ancak, işgücü maliyetlerindeki düşüş ve genel olarak verimlilik artışı ile TL'deki değerlenmenin dış rekabet gücü üzerindeki olumsuz etkisinin bertaraf edilmemesi halinde kurda yeni bir denge arayışı ve bunun yaratacağı enflasyonist baskı kaçınılmaz görülmektedir.

Yılın ilk çeyreğine ilişkin geçici verilerden ithalattaki gerilemenin sür-

düğü, ihracatın da yüzde 10 civarındaki artış eğilimini koruduğu anlaşılmaktadır. İthalattaki gerilemenin ikinci çeyrekte itibaren karşılaştırma bazının küçülmesiyle duracağı ve yılın ikinci yarısında cüzi bir artış eğilimi göstereceği tahmin edilmektedir. İhracatın dış dengenin yanısıra büyüme açısından da önem taşıdığı dolayısıyla program çerçevesinde desteklenmeye çalışılacağı, ancak global durgunluk ve TL'deki değerlenme nedeniyle belirgin bir artış olmayacağı düşünülmektedir. İthalatta da önemli bir artış beklenmediğinden, turizm ve diğer döviz gelirlerinin katkısıyla cari dengenin fazla vereceği tahmin edilmektedir.

2002'de IMF'den 10 milyar dolar ek finansman ve hedeflenen 8,5 milyar dolar faiz dışı fazla ile iç borç çevirmeye sorun yaşanmayacağı düşünülmektedir. Piyasalarda oluşan iyimserlik paralelinde reel faizlerin düşmesi ve iç borçlanmada vadenin uzaması beklenmektedir.

Döviz kurlarının istikrarlı seyri ve faiz oranlarındaki düşüş eğiliminin borsaya yönelimi artıracığı tahmin edilmektedir. İç talepte ve ekonomide ılımlı bir büyüme beklenmesinin yanısıra öz-kaynak kısıtı nedeniyle, 2002'de bankacılık sektörünün özel kesimi finanse etme eğiliminin ve mevduatın krediye dönüşme oranının sınırlı ölçüde artabileceği düşünülmektedir."

Enflasyon hedefe yaklaşıyor

Toptan Eşya Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 0,4, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 11,2, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 49,3 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 73,6 artış gerçekleştirdi. 1999 yılından bu yana Toptan Eşya Fiyatlarındaki ikinci en düşük artış yaşanmış oldu. 2000 yılı Haziran ayında da Toptan Eşya Fiyatları yüzde 0,3 oranında artmıştı. 2002 Mayıs ayındaki yüzde 0,4 oranındaki artışın 0,6'sı devlet sektöründeki fiyat artışından - 0,2'si de özel sektördeki fiyat düşüşlerinden kaynaklandı.

Tüketici Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 0,6, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 11,3, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 46,2 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 61,7 artış gerçekleştirdi. Tüketici fiyatlarında da 1997 yılından buyan en düşük artış yaşanmış oldu. 2000 yılı Haziran ayında tüketici fiyatları yüzde 0,7 oranında artış kaydetmişti. Yüzde 0,6'lık artışın ana harcama grupları dağılımında 0,6'sı giyim ve ayakkabı grubundan, 0,4'ü konut grubundan, 0,1'i ev eşyası grubundan, 0,2'si ulaştırma grubundan, 0,1'i de diğer gruplardan kaynaklandı.

TEFE	MAYIS 2002	MAYIS 2001
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,4	6,3
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	11,2	40,5
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	49,3	57,7
(01.06.2001-31.05.2002) - (01.06.2000-31.05.2001) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	73,6	42,3

TÜFE	MAYIS 2002	MAYIS 2001
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,6	5,1
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	11,3	28,3
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	46,2	52,4
(01.06.2001-31.05.2002) - (01.06.2000-31.05.2001) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	61,7	45,3

		2002					2001						
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
TEFE	Bir öncek aya göre değişim	4,2	2,6	1,9	1,8	0,4	2,9	3,3	3,5	5,4	6,7	4,2	4,1
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	4,2	6,8	8,8	10,8	11,2	44,5	49,3	54,6	62,9	73,8	81,1	88,6
TÜFE	Bir öncek aya göre değişim	5,3	1,8	1,2	2,1	0,6	3,1	2,4	2,9	5,9	6,1	4,2	3,2
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	5,3	7,2	8,4	10,7	11,3	32,3	35,5	39,5	47,7	56,6	63,3	68,5

Dolar yumuşak inişe mi geçecek yoksa...

Geçen yılın Şubat ayından buyana bizler her gün, Liranın A.B.D. Doları karşısındaki değer değişimini ve bu değişimin ihracat ve ithalat hacmi, dış ticaret ve cari işlemler hesabı üzerindeki etkilerini tartışırken, genelde Doların diğer yabancı paralar karşısındaki değerinde meydana gelen değişimleri ihmal etmekteyiz. Ancak geçen yılın ortalarından buyana, özellikle son haftalar zarfında, uluslar arası para piyasasında Doların diğer yabancı paralar karşısındaki değeri, bu alanda olası gelişmelerin hangi düzeyde ve hızla gerçekleşebileceği konuları dikkatle izlenen, önemle üzerinde durulan ve tahminler yapılmaya çalışılan bir konu haline gelmiş durumda. Zira Doların ve dolayısıyla A.B.D.'nin ticaret ortaklarının paralarının değerinde meydana gelecek bir değişim, 2001 yılı ortalarına kadar gösterdiği olağandışı ekonomik performans sonucu yarattığı ithal talebiyle 1997-8 Uzak-Doğu krizinin beklenilenden daha kısa sürede ve az hasarla geçiştirilmesini sağlayan A.B.D.'nin dış ticaret hacmini, ithal talebini, sermaye hareketlerinin yönünü ve faiz hadlerini temelden etkileyebilecek, bu şekilde başta bu ülkenin önde gelen ticaret or-

takları olmak üzere çok sayıda ülkenin ekonomisi üzerinde ciddi sonuçlar doğurabilecektir.

Son haftalar zarfında A.B.D. Doları, Euro ve Japon Yeni karşısında bir parça değer kaybına maruz kalmış ve Dünyanın her tarafında geçer akçe olan bu para üzerindeki piyasa beklentilerinde önemli değişimler meydana gelmiştir. Hernekadar son bir yıllık sürede Dolar Euro karşısında yüzde sadece 1.5 ve Yen karşısında da yüzde 7.9 oranında değer kaybına uğramışsa da, bu son gelişmelerin, Doların değerinin bu güne kadar izlemiş olduğu seyrinde yeni bir döneme işaret ettiğine ve bir düzeltme hareketi meydana geleceğine inanılmaktadır. Genel kanı Doların değerinin halen tepe noktasında bulunduğu şeklindedir. Uluslar arası piyasalarda dikkatler bu düzeltme hareketinin yumuşak bir iniş şeklinde mi yoksa ani bir şekilde mi oluşacağı üzerinde yoğunlaşmış bulunmaktadır.

Aşağıda, Dünyanın önde gelen finans kuruluşlarından Morgan Stanley & Dean Witter'in ekonomistlerinden Stephen L. Jen'in, Doların değerindeki olası gelişmelere ilişkin görüşlerine yer verilmektedir;

A.B.D. Dolarının değerinde beklenmekte olan düzeltme hareketi hangi hızla gerçekleşecek

Hernekadar uluslararası para piyasalarının ani ve sık, sık görüş değiştirmeye yatkın oldukları ve bu piyasalarda her zaman, her türlü olasılığın gündeme gelebileceği hususu iyi biliniyorsa da, biz Doların değerinde ani bir düşüşten ziyade daha yumuşak bir değer kaybı olasılığının daha yüksek olduğunu düşünüyoruz. Bu görüşümüzün ardında yatan unsurları şöylece özetleyebiliriz.

A.B.D. Dolarına geniş bir perspektiften bakış

Para piyasalarında son on aylık dönemde gündemin başında yer alan konu Doların değeri olmuştur. Bir yılı aşkın süredir Doların aşırı değerli konumda olduğunu ve geçen Temmuz ayında yapısal anlamda son yılların en yüksek değerine ulaştığını ileri sürmüştük. 11 Eylül terörist saldırısı uluslararası sermayenin daha güvenilir görünüm sergileyen Amerikan menkul kıymetlerine yönelmesi sonucunu getirmiştir. A.B.D.'ne olan bu sermaye akımının kısa dönemde Dolar değerini yükseltici bir nitelik taşıyacağını, ancak uzun dönemde Dolarlardaki yapısal değer erimesinin tekrar devreye gireceğini iddia et-

miş idik. Nitekim bu yılın ilk aylarında jeopolitik gerilimler ve ekonomik belirsizlikler azalmaya yüz tuttuğunda Dolar yeniden yapısal değer yitirme sürecine geri döndü. Yılın birinci çeyreğinde yaşanmış olan iki olay bu görüşümüzü daha da güçlendirmektedir; Birincisi A.B.D.'nin demir-çelik ürünleri ithalatı üzerine koyma ihtiyacı duyduğu ve yoğun dış tepkilere neden olan ve ekonomi teorisi açısından açık biçimde sakıncalı olan gümrük vergileri, Doların aşırı değerli olmasının çok güçlü bir göstergesini oluşturmuştur. İkincisi Orta-Dogu'daki siyasi gerilim petrol fiyatlarının yükselmesi sonucunu doğurduğu vakit, daha önceki benzer durumlardan farklı olarak, Doların değeri yükselmemiştir. Bu olay bizim yine Doların değerinin, yapısal anlamda son yıllardaki tepe noktasına ulaştığını iddia ettiğimiz bir zamana tesadüf etmiştir.

Doların değerinde yumuşak, zamana yayılmış bir değer kaybı, olasılığı en yüksek olan gelişmedir

Yatırımcılar aşırı değerli Doların ve A.B.D.'nin cari işlemler açığının Doların değerinde ani ve şiddetli bir düzeltme hareketi getirip, getirmeyeceğini merak ediyorlar. Biz bu tür bir endişe ile tanıştık; bu yıl A.B.D.'nin cari işlemler açığını dengelemek için 500-600 milyon Dolar tutarında bir dış finansman gerekecek. Eğer diğer ülkelerin vatandaşları A.B.D.'nde yatırım yapmayı durdururlarsa ne olacak? Hernekadar aşırı değerlendirilmiş bir paradan kaçış her zaman için bir risk oluşturuyor ise de, bizim görüşümüze göre, cari koşullar altında, Doların yumuşak bir inişle değer yitirmesi, aşağıda verilen nedenlerle, çok daha fazla olası gözüküyor.

● *1. Neden. Doların değerinde bir düzeltme hareketini zorlayan gelişmeler zararlı bir nitelik taşımıyorlar.* Birincisi, bizim halen tartıştığımız Doların satılma hızı ile ilgili ve doların değerinde bir düzeltme hareketini zorlayan gelişmede önem taşıyan unsur konusunda açık seçik bir görüşe sahip olmalıyız. 11 Eylül'den buyana, artan jeopolitik ve ekonomik belirsizlikler sonucu A.B.D.'nin daha güçlü ve emin bir yer olması düşüncesinden kaynaklanacak şekilde Dolar, (sermaye girişleriyle) desteklenmiştir. Ancak genel belirsizlik durumu ortadan kalktıkça ve yatırımcıların endişeleri kazanç sağlama hırsına dönüştükçe, ben, sermayenin Amerikan bono piyasasından çözülmesini sürdürerek, zayıf olmakla beraber, beklenen küresel ekonomik toparlanmanın nimetlerinden yararlanacak şekilde başka bölgelerde yatırıma dönüştürülmesini bekliyorum. Burada temel nokta Dolar satışının (elden çıkarılmasının) birinci aşamasının küresel belirsizlikte bir azalma ile başlamasını ve Amerika'daki olumsuz gelişmelerden değil de "iyi haber"lerden ötürü güç kazanmasını bekliyorum. Böyle bir ortamda Doların ani çöküşü beklenmemelidir zira, bu eğilime güç veren unsurlar zarar verici değil fakat yarar sağlayıcı nitelik taşımaktadırlar. Tüm dünyada yatırımcılar Amerikan menkul kıymetlerini azaltıp diğer bölgelerdeki yatırımlarını arttırıp, yatırımlarına çeşitlilik kazandıracaklardır, zira Dünyanın geri kalan yöreleri A.B.D.'ndeki toparlanma yoluyla borçluluk oranlarını düşürme konusunda iyi bir beklentiye sahiptirler. Amerikan menkul kıy-

metlerinden çok büyük çaplı (panik halinde) bir kaçış, bu senaryo ile mantıklı bir tutarlılık göstermeyecektir.

- *2. Neden. Düşük borçluluk oranı.* 1998 yılında tanık olduğumuz türde bir ani Dolar çöküşü pek olası değildir zira para piyasalarındaki borçluluk oranı şimdi, o zamankine göre önemli ölçüde düşüktür.
- *3. Neden. A.B.D. verimlilik artışı* önde olan konumunu sürdürecektir. A.B.D., Tayland'ın büyük ölçekteki bir benzeri ülke değildir. A.B.D. nin verimlilik alanında bir üstünlüğe, ayrıcalığa sahip olduğu tartışma götürmez. Mesele bu ayrıcalığın, bazılarının 1990'ların sonlarında düşündüğü kadar büyük olup, olmadığıdır. Eğer A.B.D. halen Dünyadaki en verimli büyük ülke ise Dolar çökmeyecektir. Doların değerindeki düzeltme hareketine yardımcı olacak şekilde makul düzeyde bir sermaye tutarı A.B.D. ne akmaya devam edecektir. Amerika için portföy yatırımları akışı rakamlarının yorumlanmasında dikkatli olunması gerekmektedir zira A.B.D. ne portföy yatırımı akışında bir düşme başladı diye Dolarda kısa zamanda bir çökme olacağı kanaatine varmak yanlış olacaktır. Ödemeler dengesi bir muhasebe kalemidir. Net sermaye girişleri, tanımları gereği, cari işlemler açığındaki hareketleri izlemeli, kopya etmelidir. Eğer gerçekten Amerikan cari işlemler açığı büyüyorsa, portföy akışları azalsa bile, net sermaye girişleri de büyüyor olmalıdır. Başka bir deyişle, bir başka birisi, bir başka kanaldan A.B.D. ne para akıtıyor demektir. Burada önemli olan husus

şudur; Doların nasıl satılabileceği, bazı insanların düşündüğü ölçüde basit, kolay bir iş değildir.

●4. *Neden. Dünya ülkeleri Dolar -daki bir çöküşe karşı duracak -lar, önlemeye çalışacaklardır.* Bütün dünya Dolarda yumuşak bir düzeltme hareketi olmasını arzu etmektedir, zira yavaş olmakla beraber küresel toparlanmanın sürmekte olduğu bir ortamda hiçbir ülke, kendi parasının Dolara karşı hızlı bir değer kazanma süreci içine girmesini arzu etmez: eğer Dolarda şiddetli bir değer kaybı meydana gelirse küresel sıra değişimi, diğerlerinin bu olaydan soyutlanması meydana gelemez. Japonya'nın durumu açıktır. İsviçre Ulusal Bankası iki hafta önce Franktaki değer artışının önünü alabilmek için faiz hadlerini düşürmüştür. Avustralya Kraliyet bankası geçen haftalar zarfında Avustralya Doları satıp A.B.D.Doları almaya başlamak suretiyle kendi parasının değer artışını yavaşlatmak istemiştir. Hatta Avrupa'da siyasete yön verme durumunda olanlar, Euronun değerinde meydana gelebilecek çok hızlı bir yükselme konusunda kaygılarını dile getirmişlerdir. Bütün bu olaylar, piyasanın Dolar satma konusundaki kararlı hareketini yumuşatmıştır. Eğer olaylar öyle bir ihtiyacı gündeme getirirse, biz inanıyoruz ki Doları desteklemek için "Louvre-benzeri" bir anlaşma pek de havsala dışı bir olay olmayacaktır.

Doların değerinde sert bir çöküş: olasılığı yüksek değil, ancak yine de mümkün

Para piyasalarında her şey müm-

kündür. Satış baskısı menkul kıymetler ile nakit arasında yansımalar yaptıkça, beklenen büyük para ayarlamaları 'kısır döngü'lere yol açabilir. Eğer hem Doların hem Amerikan menkul kıymetlerinin aşırı değerli durumda oldukları düşünüüyorsa, bunların birinde veya her ikisinde keskin bir düşüş potansiyeli zayıf değildir. Ancak neler olabileceği konusunda sübjektif spekülasyonumuzu şekillendirmeden önce biraz ev ödevi yapmamız gerekiyor. 1973 yılından buyana Doların değerinde meydana gelmiş olan düzeltmeler konusunda tarih bize; bu düzeltmelerin (1) Amerikan Merkez Bankası'nın kötü yönetimi ile (örneğin 1970'lerin sonlarında enflasyonun kontrolden çıkmış olduğu durum), (2) politika belirleyicileri tarafından Doların değerini düşürmek için planlanmış bir hareket ile, (3) finansal piyasalardaki bir düzeltme hareketi ile (1987), (4) piyasalarda aşırı borçlanmanın olduğu bir durum ile (örneğin 1998'de Dolar/Yen) birlikte meydana geldiğini söylemektedir. Doların geçmişinde karşı, karşıya kalınan bu dört keskin düşüşü tetikleyen nedenler arasında, bizim kanaatimize göre sadece Amerikan menkul kıymetlerinin değerindeki bir erime gerçeği bir risk oluşturmaktadır.

Saat tıklamaya devam ediyor

Doların değeri konusunda meydana gelmesi beklenen düzeltme hareketi ile ilgili olan bir başka mesele de, Doların sadece yüzde 15 oranında aşırı değerli olması değil, fakat Doların makul olarak addedilen değerinin de önümüzdeki dönemlerde gerilemesini sürdürecektir olmasıdır. Doların 1973 yılından buyana makul olarak kabul edilen değerini belirleyen dört temel de-

ğişkenin (görelî verimlilik durumu, görelî ticaret hadleri, görelî mali yapı ve net yabancı varlıklar durumu) hepsi de kötüleşmeye başlamışlardır. Dolayısıyla, Doların sadece cari spot değeri, makul olan değerine göre yüksek değil aynı zamanda makul değerinden de, önümüzdeki dönemde, Doların değerindeki ayar eksikliğini daha da büyütecek şekilde muhtemelen düşecektir. Bu düşünce tarzının ortaya çıkardığı sonuç ise, dolardaki düzeltme hareketi geciktikçe, Dolarda beklenen şiddetli çöküş riskinin büyüyecek olmasıdır.

Diğer düşünce ve sorunlar

Dolar değerinin yumuşak mı yoksa sert bir şekilde mi düşeceği üzerindeki tartışma daha bitmemektedir. Önce bizim düşünce itibarıyla, bir "sert iniş" ile ne kastettiğimiz konusunda daha açık, seçik olmamız gerektirir. İkincisi eğer Dolar çökerse Dünya bunun etkilerinden nasıl uzak kalabilir ? Üçüncüsü Dolardaki çöküş önemli bir olaydır.

Bu işin en önemli yanı, faturası

Şimdi piyasa en nihayet bizim, Dolardaki düzeltme hareketinin niteliği itibarıyla yapısal olduğu şeklindeki görüşümüze yaklaşmıştır, ve inanıyoruz ki piyasa, Doların değerinde gecikmeden meydana gelecek bir çöküşü seslendirmekte kendi , kendinin önüne geçiyor. Biz, Doların değerinin önümüzdeki iki yıllık sürede yüzde 20 oranında bir düzeltme göreceği ve bu düzeltme hareketinin şiddetli, düzensiz ve bir çöküş biçiminde değil de, büyük bir olasılıkla bir yumuşak iniş şeklinde olacağı şeklinde ki sözümüzün, öngörümüzün ardında durmaktayız

AB Enerjide asgari vergi oranlarını belirleyecek

Avrupa Birliği başta akaryakıt ürünleri olmak üzere, enerji sektöründe uygulanacak asgari vergi oranlarını Haziran ayına kadar belirleyecek. Kabul edilen bir kararla bilgisayar ürünlerinin AB dışına yapılacak satışlarında KDV uygulanmaması karara bağlandı.

AB ülkelerindeki enerji vergilerinin uyumlaştırılması konusunda Haziran ayına kadar uzlaşma sağlayabilmek amacıyla, AB ekonomi ve maliye bakanları bir üst düzey çalışma grubu kurması kararı aldılar. AB Bakanlar Konseyi tarafından olumlu karşılanan Dönem Başkanı İspanya'nın önerisi şu ana noktalar-dan oluşuyor:

- Yakıt kapsamında asgari vergilerin, 1000 litre için kurşunlu benzinde 421 euro; kurşunsuz benzinde 359 euro; kerosen ve petrolde 302 euro; LPGde 125 euro; doğal gazda giga joule başına 2.6 euro olması öneriliyor. Isınma kapsamında ise, 1000 litre için mazotta 21 euro; ağır yakıtta 15 euro; kerosen ve LPGde ise 0 euro asgari vergi olması öneriliyor.

- Yol araçlarının kullandığı mazot için ise daha düşük bir vergi oranı, 1000 litrede 287 euro, öneriliyor. Bu oran AB Komisyonu'nun yakında sunacağı mazot özel tüketim vergisi uyumlaştırılması yönerge-

sinde yer alacak öneriye göre tekrar değiştirilebilecek.

- Doğal gazda giga joule başına ticari amaçlı tüketimde 0.15 euro, hanelerin tüketiminde 0.30 euro öneriliyor. Bununla birlikte, doğal gaz tüketiminin toplam enerji tüketimindeki payının düşük olduğu AB ülkelerinde en fazla 10 yıllık bir süre için olmak kaydıyla indirim veya muafiyet sağlanabilecek.

- Kömürde megawatt saati başına ticari amaçlı tüketimde 0.50 euro, hanelerin tüketiminde 1 euro öneriliyor. Bununla birlikte, enerji üretiminde, kimyevi oksijen azaltılması, elektroliz ve metalürji işlemlerinde, kireçtaşı, çimento, cam ve seramik sektörlerinde kullanılan kömürde asgari vergi oranı sıfır olarak belirlenmişti.

- Elektrikte, ticari amaçlı tüketimde giga joule başına 0.15 euro, hanelerin tüketiminde 0.30 euro öneriliyor.

- Biyoyakıtlar ve yeniden değerlendirilmiş enerji kaynaklarından elde edilmiş elektrik vergiden muaf tutulabilecek.

- Değişik muafiyete olanak sağlayan asgari vergi oranlarına ek olarak, öneride uzun süreli geçiş dönemleri bulunuyor.

Yönerge önerisinin 2002 yılı bitmeden tamamlanması ve benimsenme-

si bekleniyor. Bu öngörülerde bir gecikme olmaması durumunda, yönergenin 2004 yılının sonuna kadar ulusal yasalara geçirilmesi amaçlanıyor.

- AB ekonomi ve maliye bakanları, oyun, film, müzik, bilgisayar programları, uzaktan web sayfaları bakım ve sunma programları gibi internet üzerindeki ürünlere ve hizmetlere yönelik bir yönetmelik ve bir yönerge onayladı. Yönerge, AB ülkelerinde yerleşik bulunan hizmet sunucularının rekabet güçlerini korumaları amacıyla AB dışına hizmetleri satmaları durumunda katma değer vergisine tabi kalmamalarını sağlıyor. Bununla birlikte, AB içinde veya AB dışında yerleşik olan hizmet sunucuları AB içindeki satışlarında aracı veya tüketicilere yaptıkları satışlarda KDV'ye tabi olacaklar. AB dışında yerleşik sunucuların AB içinde gerçekleştirdiği satışlarda, söz konusu sunucu istediği AB ülkesinin vergi kurumlarına kaydolacak ve bu AB ülkesi tüketicinin bulunduğu AB ülkesine KDV gelirini aktaracak. Yönerge ayrıca bu sistemin işlemleri için değişik ülkelerin gerçekleştirmesi gereken idari işbirliğinin yöntemlerini belirliyor.

AB ülkeleri yönergeyi 1 Temmuz 2003'e kadar ulusal yasalarına geçirmekle yükümlüler. Üç yıl sonunda yönerge tekrar gözden geçirilecek.

UNCTAD: Dünya ticaret sisteminde sıkıntılar artmakta

UNCTAD 2002 Ticaret ve Kalkınma Raporu geliştirmekte olan ülkelerin dünya sınavı mamul ihracatında payının ve yüksek teknoloji mamul ihracatında da payının süratli artışının bu ülkelerin gelirlerine yansımadığına dikkat çekti. Dünya ticaret düzenini kalkınmaya daha yararlı hale getirmek için ülke iktisat politikalarını belirleyenler ve uluslararası örgütlerin yönetimleri bu sorunun üzerine gitmesi gerektiği görüşünü savundu.

Ticaret sistemini dengeleme gereği

1980'lerin başlarından itibaren geliştirmekte olan ülkelerin meta ihracatı yılda yüzde 11.3 artarak dünya meta ihracat artış hızını (yüzde 8.3'ü) aşmakla kalmamış, aynı zamanda bu ülkelerin ihracatında ana maddelerden sınavı mamullere önemli bir kayma olmuştu. Geliştirmekte olan ülkeler ihracatında sınavı mamuller, yakıt dışı ihracatın yüzde 80'ini aşmakta. En büyük artış teknoloji-yoğun mamullerde görüldü. Bu mamullerden dünya ihracatının üçte birinden fazlası ge-

liştirmekte olan ülkelerde gerçekleşti. Çalışan başına katma değer (emek veriminin) en hızlı arttığı mamullerin bir kısmı da teknoloji-yoğun mamuller oldu.

UNCTAD Raporunda; Geliştirmekte olan ülkeler açısından olumlu görünen bu ticaret istatistiklerinin gerisinde sorunlar saklıdır. Dış ticaret istatistiklerinde sınavı mamul diye geçen ürünlerin üretiminin (bu arada yüksek teknoloji mamul üretiminin) giderek artan bir kısmı, değişik ülkelerde üretilmiş parçaların ve yarı mamullerin montajından ibarettir. Rapora göre, bazı yeni sanayileşen Asya ülkeleri hariç tutulursa geliştirmekte olan ülkelerin ihracat mallarının üretimi tabii kaynak ve vasıfsız işgücü kullanımına dayanmaktadır. Bu metaların piyasalarında ihracatçı ülke izdihamının artması bu ülkelerin tümünün dış ticaret hadlerinin bozulmasına ve verim artışının durmasına yol açmaktadır. Bu eğilim kalkınma imkanlarını azaltabilir.

UNCTAD Raporuna göre, temel sorun liberalleşmenin ölçüsü değildir. Sorun, ticareti ve sanayii servet

yaratmaya ve insanların ihtiyaçlarını karşılamaya yönlendirmenin en iyi yönetimini bulmaktır. Doha'daki müzakereelerde kalkınma sorunları göz önünde bulunduruldu. Rapor müzakereye ilişkin bir ön değerlendirme vermekte ve UNCTAD'ın, geliştirmekte olan ülkelerin ihracat mallarına piyasaları açma çağrısını tekrarlamaktadır. Ancak ticaret sistemini geliştirmek, müzakereyi ticaret düzeninin yeni gerçeklerine uyarlamayı gerektirir. Rapor bunun ticaret, finans ve kalkınma politikalarının tutarlı kılınmasını gerektirdiğini savunmakta ve geliştirmekte olan ülkelerin ticaret düzenine başarıyla katılabilmesi için kendilerine bir serbesti alanı tanınması gerektirdiğini öne sürmektedir.

Ticaret artıyor, kazanç azalıyor

Rapor, 225 mamulu incelemekte ve 1980-1998 arasında en hızlı büyüyen (dinamik) piyasaların teknoloji-yoğun ve vasıflı emek-yoğun mamullerin ki olduğunu saptamaktadır. Bunlar aynı zamanda emek verim artışının en yüksek olduğu mamullerdir. Ana maddelerin ve

bazı sınai mamullerin talep ve üretim artışı düşük kalmış ve bazısının azalmıştır. Gelişmekte olan ülkeler hızla gelişen (dinamik) mamullerden bazısının piyasasına girmeyi başardı. 1980 ile 1998 arasında gelişmekte olan ülkelerin ihracatında elektrik ve elektronik mamullerinin payı yüzde 5.3'ten yüzde 22'ye yani dört katına çıktı.

Ancak, gelişmekte olan ülkelerin ticarete açılarak dünya ekonomisine daha fazla katılmakla mutlaka aynı ölçüde gelir artışı sağlayacağı iddiasını irdelemek gerekir. 1981-1996 yıllarına ilişkin rakamlar Kuzey ülkeleri ile Güney ülkeleri arasındaki sınai mamul ticareti konusunda endişe veren eğilimler göstermekte.

* Gelişmiş ülkelerde sanayi katma değeri, sınai mamul ticaret değerini devamlı aştı. Gelişmekte olan ülkelerde ise tam tersi eğilim gözlenmektedir.

* Gelişmiş ülkelerde imalat sanayii katma değerinin sınai mamul ihracatına oranı yüzde 225'ten yüzde 180'e düştü. Gelişmekte olan ülkelerde bu azalış daha büyük oranda oldu, yüzde 75'ten yüzde 55'e düştü.

* Gelişmekte olan ülkelerde sınai mamul ithalatı sınai mamul ihracatından daha hızlı arttı. Gelişmiş ülkelerde bu görülmemektedir.

* Gelişmiş ülkelerde imalat sanayi katma değerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı ve sınai mamul ihracatının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı genel olarak değişmedi. Gelişmekte olan ülkelerde sınai mamul ihracat oranı arttı, ama sanayi katma değer oranında benzer bir artma eğilimi olmadı.

Bu son özellik, Çin'de Hong Kong ve Meksika gibi ticaret hacmi büyük gelişmekte olan ülkelere bilhassa göze çarpmakta.

Birçok gelişmekte olan ülke dünya ticaretinde payını artırırken dünya

lenme derecesine göre yükselen gümrük vergi oranları ve gümrük dışı engellemeler, bu ülkeler piyasalarına giriş zorluklarını pekiştirmektedir. Fakat Rapor, uluslararası iş bölümüne katılış şeklinde önem kazanan başka şartların varlığına dikkat çekmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerin son yıllarda ihracatlarını hızla artırdığı üç mamul grubunda (bilgisayar, büro teçhizatı, telekomünikasyon, ses ve video cihazları; yarı-iletkenler ve konfeksiyonda) bu ülkeler çok uluslu şirketlerin dünya üretim

ağlarında emekyoğun faaliyetlerini yapmaktadır. Rapora göre bu üretim ağları, yeni bir ticaret yapısı ortaya çıkarmıştır. Metaller nihai tüketicilere ulaşınca ya kadar birkaç defa bölgeden bölgeye veya ülkeden ülkeye nakledilmektedir. Ticaretin kaydedilen değeri, metallerin katma değerini çok aşmaktadır.

gelirindeki payını artıramıyorsa, bu ticaret düzenini yeni baştan düşünmek gerekir.

Belirli sınai mamullerin ihracatının diğerlerinden daha hızlı artmasının bir sebebi, bütün ülkelerin ithalatlarını aynı ölçüde serbestleştirmesidir. Gelişmiş ülkelerde yüksek gümrük vergileri, mamulün iş-

Dünya ticaretinin yüzde 30'u bu yoldan gerçekleşmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin bu ağlar içinde yaptığı ihracatın bir kısmının yüksek teknoloji mamul grubunda görünmesi yanıltıcıdır. Zira gelişmekte olan ülkeler bu ağlara, düşük vasıflı işgücüne dayanan montaj faaliyetlerini ucuza yaparak katılabilmektedir.

Gelişmekte olan ülkeler bu ağlara katılmaktan ne fayda sağlayabilir. Değer zincirinden bir pay almanın yararı olduğu bellidir. Fakat gelişmekte olan ülkelerin katma değerden aldığı pay, vasıfsız işgücünün maliyeti, yani en bol ve en az pazarlık gücü olan faktörün maliyeti tarafından belirlenmektedir. Üstelik bu üretim ağlarında stratejik üretim tesisleri üzerinde çok uluslu şirketlerin kontrolü daha da sıkı olduğundan, üretimden sağlanan kazançtan arslan payını çok uluslu şirketler alabilmektedir. Rapora göre Çin ve Malezya gibi ağlara katılmakta başarılı olan ülkelerde bile katma değer önemli bir kısmı yabancı firmaların kar hanesine yazılmaktadır. Raporun şartıcı bir bulgusu, birinci kuşak yeni sanayileşen Asya ülkelerinin (Çin’de Hong Kong’un, Kore Cumhuriyeti’nin, Çin’in Tayvan eyaletinin ve Singapur’un) başlıca 20 ihracat kaleminde, ikinci kuşak yeni sanayileşen ülkelere kıyasla, daha az sayıda dinamik mamul bulunmasıdır. Ancak ikinci kuşak yeni sanayileşen ülkelerin dinamik ihracatlarının çoğu düşük vasıflı işgücüne dayanan montaj faaliyetlerinin ürünüdür.

Ticarette endişe veren belirtiler

Bir ülkenin dünya ticaret sisteminde ne kazandığı, o ülkenin ihraç ettiği ve ithal ettiği malların dünya çapında arz ve talebine bağlıdır. Bir piyasaya çok sayıda ihracatçı doluştuğunda fiyatlar hızla düşebilmektedir. İhracatçı ülkelerin ithalatları da çok ise, ihraçat ürün fiyatlarının azalması ve dış ticaret hadlerinin bozulması kaynak kayıplarına yol açabilir. Bir ülkenin ihraç ürünlerinin fiyat azalmalarını büyüyen ihracat miktarları telafi etse dahi kaynak kaybı önlenemez.

Birkaç büyük nüfuslu düşük gelirli ülkenin dünya ticaretine açılması sonucu, dünya ticaretine üretim yapan toplam işgücünde düşük vasıflı işçilerin payı artmaktadır. Halen, dünyada ihraç ürünleri üreten on işçiden yedisi düşük vasıflıdır. İhracata yönelik istihdam edilebilecek daha çok büyük sayıda işgücü mevcuttur.

Gelişmekte olan ülkelerin çoğunda bu ilave işgücü istihdamı, rekabetin zaten yoğunlaşmış olduğu sektörlerde olacaktır. Rapor, örnek olarak, birçok gelişmekte olan ülkenin ihracat kapasitesini genişlettiği konfeksiyon ve elektronik sektörlerinde artan rekabet baskısını incelemektedir. Rekabet baskısını şiddetlendiren bir etken, gelişmekte olan ülkelerde ücret esnekliğinin artması sayesinde firmaların kar marjlarından fedakarlık etmeden fiyat rekabetine girebilmesidir.

Emek-yoğun mamullerin piyasalarında aşırı rekabet; gelişmiş ülkelerde düşük iktisadi büyüme oranları, yüksek işsizlik oranları ve ithalattan korunma eğilimleri ve nihayet gelişmekte olan orta gelirli ülkelerin ihracatlarını daha az rekabetli mamullere doğru çeşitlendirmesindeki zorluklar, gelişmekte olan ülkelerin tümünün ihracatı artırmaktan yararlanamayacağını göstermektedir. Birçok gelişmekte olan ülke, görece rekabet gücünü kaybetmemek için firmalara verdikleri vergi ve benzer konularda ticaretle bağlantılı tavizleri artırarak ihracattan ülkenin sağlanacağı yararı iyice azaltmaktadır.

Çok miktarda ithal girdi kullanarak üretilen standartlaşmış mamullerde fazla üretim yapmanın sakıncaları elektronik sektöründe görülmektedir. 1995’ten bu yana geliş-

mekte olan ülkelerin elektronik mamul ihraç fiyatları, gelişmiş ülkelerin elektronik mamul ihraç fiyatlarına kıyasla daha fazla dalgalanmaktadır ve daha büyük düşüşler göstermiştir. Rapor sadece elektronikte değil, genel olarak sınai mamul dış ticaret hadlerinin gelişmekte olan ülkelerin aleyhinde seyrettiğini gösterir kanıtlar sunmaktadır.

Rapora göre, artan sayıda gelişmekte olan ülkenin (ve bu arada büyük sayıda vasıfsız işgücü olan ülkelerin) ihracata dayalı büyüme stratejisine yönelmesiyle ticaret sistemindeki baskılardan en çok etkilenecek olanlar, orta gelirli Latin Amerika ve Asya ülkeleri olacaktır.

Rapor, gelişmekte olan ülkelerin dünya ticaret sisteminde daha fazla yararlanması için tedbir almak gereken üç alan saptamaktadır:

* Gelişmiş ülkelerin daha yüksek büyüme oranları gerçekleştirmesi ve piyasalarını emek-yoğun mamullere daha çok açması gerekmektedir.

* Orta gelirli gelişmekte olan ülkelere daha çok finansman imkanları ve teknoloji arzı gerekmektedir. Finans ve teknoloji, bu ülkelerin büyüme imkanlarını artırmanın yanı sıra, piyasalarını daha az gelişmiş ülkelerin mamullerine açmalarını kolaylaştıracaktır.

İktisadi büyüme daha büyük ölçüde yurt içi pazarın genişlemesine ve bölgesel pazarlarla ticarete dayanmak durumundadır. Özellikle büyük gelişmekte olan ülkelerde yurt içi piyasa geliştikçe iktisadi büyümeyi sürdürmek için ihracat yapma eğiliminin azalması gerekir.

Dünya ekonomisi

Euro enflasyon getirdi

Avrupa ortak para birimi Euro'ya geçiş sonrasında, Avrupa Birliği'nin en büyük ekonomisine sahip Almanya'da fiyatlar genel düzeyinin artması kaygı yaratıyor. Almanya Maliye Bakanı Hans Eichel, şirketlerle daha önce yapılan görüşmelere karşın, Euro'nun yürürlüğe girmesi ardından şirketlerin fiyatlarını artırdığını söyledi. Bu arada, Almanya'da enflasyonun yükselişi, Avrupa Merkez Bankası'nın imajını zedeler nitelikte.

Alman Sanayi ve Ticaret Odaları Birliği'nin (DIHK) Ticaret Komisyonu ise yoğun şekilde toplu fiyat artışları yapıldığı şeklindeki eleştirileri reddederek, yapılan araştırmalar sonucu şirketlerin yaklaşık 3'te 1'inde fiyatların değiştiğini bildirdi.

Ticaret Komisyonu, Federal hükümete çağrıda bulunarak, şirketlerin içinde bulunduğu zor

durumu sıkı kurallarla daha da zorlaştırmamasını talep etti.

Diğer taraftan, Alman maliye bakanlığı yetkilileri, fiyatların yükselmesinin Euro'nun Alman halkı nezdindeki imajını da zedelediğini açıkladı.

Avrupa Merkez Bankası (ECB), euro kullanımına geçiş sonrasında fiyatların düşeceğini vaat etmişti, ancak, şimdi, bu vaadini yerine getirememenin sıkıntısını çekiyor. ECB, fiyat artışlarından, Avrupa'da ücret düzeylerinin yüksekliği ile petrol fiyatlarındaki artışı sorumlu tutuyor.

Alman yetkililerinin de artık kabul ettiği üzere, bu ülkede ortak para birimi Euro kullanımına geçişten sonra perakende sektörünün bazı katmanlarında tüketici fiyatları yükseldi.

Alman yetkililer, perakende ve gıda sektörlerindeki işletmelerin tümünün Euro kullanımına ge-

çiş sonrasında fiyatları yükseltmeyeceklerine dair verdikleri sözü tutmamasından şikayetçi.

ABD korumacılığına tepki artıyor

ABD'nin çelik ithalatına uyguladığı gümrük vergilerini artırmasının ardından tarıma verdiği subvansiyonu artırma kararı tepki ile karşılandı.

ABD Temsilciler Meclisi'nden geçen ve Senato'da onaylanması beklenen yeni yasa tasarısıyla Amerikan tarım, süt ve süt ürünleri subvansiyonları ilk aşamada yüzde 62 artacak. Yeni yasa uyarınca, ayrıca, et ve et ürünleri, meyve, sebze, balık ve yer fıstığı ürünlerinde menşe şahadetnamesi (ülke kökeni belgesi) ibaresi, etiketi aranacak.

Koruma kararı görüşmeleri zorlaştıracak

ABD Başkanı George W. Bush'un Amerikan çiftçileri için

“cömert ve güvenilir” sosyal güvenlik ağı olarak nitelendirdiği tarım sübvansiyonlarında artış ve yeni koruyucu tedbirler yasa-sı, tanımın esas rol oynadığı Dünya Ticaret Örgütü (WTO) müzakerelerini karmaşıktıraca-k.

Bazı uzmanlara göre, ABD’nin bu tarım yasasından sonra ulus-lararası tarım ürünleri ticaretin-de önemli ölçüde serbestleştir-me sağlanması zorlaşacak.

WTO çerçevesinde 2005 yılında tamamlanması hedeflenen mü-zakerelerde tarım ürünleri tica-retinde uluslararası serbesti an-laşması imzalanıp, tarım üreti-mi ve ihracatını çarpıtan tarım sübvansiyonlarının aşamalı olarak kaldırılması öngörü-lüyor.

Müzakerelerde tahıl, yağlı to-humlar, et ve et ürünlerinde ko-talar, tarifeler ve diğer ticaret engellerinin kullanımına da son verilmesi hedefleniyor.

WTO’ya şikayet söz konusu

Tarım üretimi ve ihracatında dünya lideri olan ABD’nin WTO’nun geçen yılın Kasım ayında Doha’daki toplantısında verdiği sözleri tutmadığı konu-şuluyor. Serbest ticaretin avu-kathğına soyunan ABD, Avru-palıları tarımda ihracat sübvansiyonları kaldırmaya, kalkın-makta olan ülkeleri de ithalat engellerini azaltmaya ve tarım sübvansiyonlarını kısmaya ik-naya çalışıyor.

WTO, ticareti çarpıtan sübvan-

siyon harcamalarını ABD için yılda 19.1 milyar dolarla sınırla-mıştı. ABD’nin yeni yasası kar-şısında, Norveç, İsviçre, Güney Kore ile AB ülkelerinin üçte iki-si de kendi tarım sübvansiyonla-rını koruyacak ve artıracak.

AB ile Brezilya ve diğer bazı tarım ürünleri ihracatçısı ülkeler, haksız rekabet, uluslararası tica-ret kurallarına aykırılık gerekçe-siyle ABD’yi WTO’ya resmen şikayete hazırlanıyor.

Brezilya, ayrıca, ABD’deki yeni yasanın, Alaska’dan Arjantin’e Amerika Kıtaları Serbest Tica-ret Alanı (FTAA) anlaşması im-

zalanmasını zorlaştıracığını bil-dirdi.

IMF’den ABD kararına eleştiri

Bu arada, Uluslararası Para Fo-nu IMF, çelik ithalatına yeni gümrük vergisi getiren ABD Başkanı George W. Bush yöne-timini sert bir dille eleştirdi. Krueger, Washington’da düzen-lenen bir konferansta yaptığı ko-nuşmada, ABD’nin kararının, uluslararası ticaret yasalarını ih-lal ettiğini vurguladı.

Krueger, çelik kararı, ABD’nin Dünya Ticaret Örgütü çerçeve-sinde kendi imzaladığı uluslara-

rası ticaret kurallarına aykırı. ABD'nin yerel çelik sanayiini koruma amacıyla aldığı bu karar, amacının tersine, rekabet açısından zayıf bu sektörün gerekli yeniden yapılanmadan geçmesini daha da geciktirecek dedi.

Gözlemciler, IMF'nin, en büyük hissedarı olan ABD'ye karşı son yıllarda ilk defa ağır bir eleştiri getirdiğine işaret ettiler. Amerikalı olan Krueger'in bizzat Başkan Bush yönetimi tarafından bu göreve getirilmesinin desteklenmesinin de, Krueger'in eleştirisinin önemini daha da artırdığı belirtildi.

IMF, özellikle son zamanlarda zengin ülkelerin ticaret rejimlerinin serbestleştirilmesi gerektiğini savunuyor. ABD'nin özellikle Avrupa Birliği, Rusya, Japonya ve Brezilya gibi önemli çelik üreticilerinin ihracatına darbe vuran çeliğe gümrük vergisi kararından Türkiye'nin az miktarda etkileneceği belirtilmişti. AB, Bush'un kararına karşı ABD'ye misillemede bulunmayı planlıyor.

AB büyüme hedefini küçülttü

Gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYİH) 2001 yılının son üç aylık döneminde euro alanında ve AB genelinde yüzde 0.2 küçüldü. 2000 yılının aynı dönemine göre ise, GSYİH euro alanında yüzde 0.6, AB genelinde yüzde 0.7 büyüdü. 2001 yılında euro alanında yüzde 1.5 olarak kaydedilen büyüme, AB genelinde yüzde 1.6 oldu.

AB Komisyonu ABD ekonomisindeki hızlanmanın beklenenden yavaş olması sonucunda, AB'deki 2002 yılının ikinci üç aylık dönemi büyüme oranları öngörülerini düşürdü. Nisan ayında yüzde 0.5-0.8 arası olacağı açıklanan büyüme öngörülerini, Mayıs ayında yüzde 0.4-0.7 olarak açıkladı.

Gelişmekte olan piyasalar

Latin Amerika ülkelerinin genel olarak geçen yıldaki durgunluk ortamından tam olarak çıkamadıkları görülmektedir. Brezilya'da ekonomi düşük de olsa büyümeye başlamasına rağmen Mart ayında işsizlik oranında olumlu bir gelişme kaydedilemediği gözlenmiştir.

Meksika'da ise ekonomik aktivitenin geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 1,6 oranında daraldığı açıklanmıştır. Bölgenin önemli ekonomilerden Şili'de de Mart ayında işsizliğin yükseldiği ve imalat sanayi üretiminin daraldığı görülmektedir.

Öte yandan Arjantin'de ekonomik kriz etkisini sürdürmeye devam etmektedir. Geçen yılın son çeyreğinde yüzde 10,4 oranında daralan Arjantin ekonomisinde, sanayi üretiminin Mart ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 16'lık bir düşüş göstermesi ekonominin 2002 yılı içerisinde de daralmaya devam edeceğini göstermektedir.

IMF Asya ülkeleri için yaptığı büyüme tahmini artan petrol fiyatları ve Japonya yeninin değer

kaybetmesi nedeniyle düşürdüğünü açıklamıştı. Buna göre IMF, Ekim ayında yüzde 5,9 olarak açıkladığı yıllık büyüme tahminini yüzde 5,7'ye düşürmüştür.

ABD'deki toparlanma süreci, bölge ekonomilerinde etkilerini göstermeye başladı. Güney Kore'de ihracat Nisan ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 5,7 oranında artış kaydetti. Mart ayında Güney Kore'de üretim, ihracatta önemli payı olan firmaların yaptıkları satışların artmasıyla yüzde 3,7 oranında arttı. Güney Kore dışındaki bölge ülkelerinde de artan ihracata bağlı olarak beklentiler olumlu seyrini devam etti.

Tayland'da Mart ayında iş dünyası beklentilerinde gözlenen hızlı iyileşme bu örneklerden bir tanesi oldu. Geçen yıl ihracattaki daralmaya bağlı olarak yüzde 2 gerileyen Singapur ekonomisinde ise imalat sanayi üretimi iki aydır artış göstermekte.

Bölgenin ikinci en büyük ekonomisi olan Çin ise kamu harcamaları ve artan ihracata bağlı olarak 2002 yılının ilk çeyreğinde yüzde 7,6 oranında büyüdü. Büyümedeki bu olumlu seyre bağlı olarak Çin Merkez Bankası faiz oranlarında bir değişikliğe gitmeyeceğini açıkladı.

Vergi İstatistikleri

KONSOLİDE BÜTÇE GELİRLERİNİN KONSOLİDE BÜTÇE GİDERLERİNİ KARŞILAMA ORANI (1989 - 2001) (MİLYAR TL)						
Yıllar	Konsolide Bütçe Gelirleri Tahsilatı (1)	Konsolide Bütçe Giderleri* (2)	Giderleri Karşılama Oranı (%) (1/2) (Faiz Ödemeleri Dahil) (3)	Faiz Ödemeleri* (4)	Konsolide Bütçe Giderleri (Faiz Ödemeleri Hariç) (5)	Konsolide Bütçe Gelirlerinin Konsolide Bütçe Giderlerini (Faiz Ödemeleri Hariç Karşılama Oranı (%) (1/5) (6)
1989	31,368.6	38,871.2	80.7	8,259.0	30,612.2	102.5
1990	56,572.6	68,354.4	82.8	13,966.0	54,388.4	104.0
1991	99,084.2	132,400.9	74.8	24,073.0	108,327.9	91.5
1992	178,070.2	225,398.2	79.0	40,298.0	185,100.2	96.2
1993	357,333.0	490,438.0	72.9	116,470.0	373,968.0	95.6
1994	698,742.7 (**)	902,454.0	77.4	298,285.0	604,169.0	115.7
1994	751,614.9 (***)	902,454.0	83.3	298,285.0	604,169.0	124.4
1995	1,409,250.5	1,724,194.0	81.7	576,115.0	1,148,079.0	122.7
1996	2,727,958.7	3,961,308.0	68.9	1,497,401.0	2,463,907.0	110.7
1997	5,815,098.9	8,050,252.0	72.2	2,277,917.0	5,772,335.0	100.7
1998	11,811,064.3	15,614,441.0	75.6	6,176,595.0	9,437,846.0	125.1
1999	18,933,065.0	28,084,685.0	67.4	10,720,840.0	17,363,845.0	109.0
2000	33,440,143.0	46,705,028.0	71.6	20,439,862.0	26,265,166.0	127.3
2001	51,812,542.0	80,379,004.0	64.5	41,064,609.0	39,314,395.0	131.8
(*) Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü (**) EDV,NAV,EMTV Hariç (***) EDV,NAV,EMTV Dahil						

Kaynak: Gelirler Genel Müdürlüğü

Konsolide Bütçe Gerçekleşmeleri

Bazı Konsolide Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak-Nisan (Trilyon)			Reel Artış (Enflasyondan Arındırılmış)*	2002 Yılı Bütçe Hedefi
	2001	2002	Artış (%)		
Gelirler	14.904	20.166	35.3	-11.4	71.218
Genel Bütçe Gelirleri	14.675	19.767	34.7	-11.8	70.918
Vergi Gelirleri	9.784	15.306	56.4	2.4	57.911
Gelirden Alınan Vergiler	3.849	4.498	16.8	-23.5	19.027
Gelir Vergisi	3.159	3.483	10.2	-27.8	15.401
GVK Göre Alınan Geçici Vergi	56	87	55.3	1.7	
Kurumlar Vergisi	441	989	124.2	46.7	3.595
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	351	832	137.0	55.2	
Servetten Alınan Vergiler	201	322	60.2	4.9	695
Motorlu Taşıtlar Vergisi	193	315	63.2	6.9	669
Mal ve Hizmetlerden Alınan V.	4.394	8.000	82.2	19.3	28.625
Dahilde Alınan KDV	1.748	3.066	75.4	14.8	10.608
Taşıt Alım Vergisi	64	74	15.6	-24.3	490
Akaryakıt Tüketim Vergisi	1.121	2.921	160.6	70.3	10.509
Banka ve Sigorta Muameleleri V.	560	354	-36.8	-58.6	1.588
Özel İletişim Vergisi	150	234	56.0	2.2	975
Özel İşlem Vergisi	98	161	64.3	7.6	465
Dış Ticaretten Alınan Vergiler	1.340	2.485	85.4	21.4	9.560
İthalde Alınan KDV	1.235	2.315	87.5	22.8	8.892
Vergi Dışı Normal Gelirler	3.720	2.442	-34.3	-57.0	7.007
Katma Bütçe Öz Gelirleri	229	398	73.8	13.8	300

*Hesaplamada TÜFE % 52,7 olarak alınmıştır.

EKONOMİK VERİLER

GSMH	2002 (Q1)	2001	2000	1999	1998	1997
GSMH (Cari fiyatlarla ABD Doları)		179.480	199.986	185.266	206.559	192.376
GSMH (1987 fiyatlarıyla Milyar TL)		107.911	119.145	112.044	119.303	114.874
GSMH (Değişim Hızı 1987 fiyatlarıyla %)		-9.4	6.3	-6.1	3.9	8.3
Kişi başına GSMH (ABD Doları)		2.160	2.948	2.880	3.255	3.079
Sanayi Üretim İndeksi - Toplam Sanayi	102	92	101	95.7	100.9	100
- İmalat Sanayi	100	89.6	99.4	99.7	100	89.2
Toplam İhracat (Milyon/Dolar)	7.727	31.340	27.775	26.587	26.974	26.261
Toplam ithalat (Milyon/Dolar)	9.675	41.39	44.503	40.671	45.921	48.559
Dış Ticaret Dengesi (Milyon/Dolar)	-1.948	-10.059	-26.728	-14.084	-18.947	-22.298
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %		75.7	51.0	65.4	58.7	54.1
İşsizlik Oranı (%)	11.8	8.5	6.6	7.7	6.8	6.7
İç Borç Stoku (Trilyon TL)	123.290	122.157	36.421	22.920	11.612	6.683
Dış Borç Stoku (Milyon/Dolar Yeni Tanım)		115.110	118.615	102.120	96.313	84.182
Cari İşlemler Dengesi (Milyon/Dolar)		3.314	-9.819	-1.360	1.984	-2.638

	2002		2001		2000
(Milyar TL)	10 Mayıs	03 Mayıs	28 Aralık	11 Mayıs	26 Aralık
Emisyon	5.740.519	5.856.312	5.328.876	3.723.331	3.772.411
Para Arzı					
- M1	10.901.113	10.927.761	11.073.270	8.157.398	8.209.624
- M2	51.031.325	51.109.962	46.985.987	37.423.013	32.812.563
- M3	54.275.057	54.611.345	50.587.717	39.444.821	34.957.467
Yurtiçi Kaynaklı TL. Mevduat	48.085.959	47.544.970	44.921.682	35.383.257	30.854.282
- Vadeli Tasarruf	34.440.394	34.684.613	31.291.397	26.103.475	21.011.698
- Vadesiz Tasarruf	2.712.500	3.092.687	3.170.598	3.109.199	2.939.556
- Vadeli Ticari	5.689.818	5.497.588	4.621.320	3.162.140	3.591.241
- Vadesiz Ticari	2.851.317	2.383.225	3.100.924	1.672.391	2.054.864
- Resmi Mevduat	2.391.930	1.886.857	2.737.446	1.336.052	1.256.923
Kredi Stoku	34.385.578	34.295.624	34.796.973	31.183.849	27.775.055
- Tüm Banka Kredileri	33.635.578	33.545.624	34.046.973	30.430.937	27.273.331
- M.B. Kredileri	750.000	750.000	750.000	752.912	501.724
Bank. El. Tah. ve Bono	69.066.928	67.505.486	44.301.618	36.345.935	10.843.431

Mevzuat Değişiklikleri

- 01 Mayıs 2002** - Mülga Dış Krediler Kur Farkı Fonu'ndan Kullanılmış Kredilere Uygulanacak Değişken Faiz Oranı Hakkında Tebliğ
- Anayasa Mahkemesinin E:1996/73 (193 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapan 3239 ve 3946 Sayılı Kanunlar İle İlgili), K:1998/41 Sayılı Kararı
- 03 Mayıs 2002** - 1 ve 5 Seri Numaralı Gümrük Genel Tebliğlerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (gümrük Antrepo Rejimi) (Seri No:8)
- 04 Mayıs 2002** - Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Payları Hakkında Tebliğ (PİGM/AFİP 2002-22)
- 05 Mayıs 2002** - 2002/3977 2002 Yılı Tütün Destekleme Kararı
- 08 Mayıs 2002** - Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:305)
- 10 Mayıs 2002** - Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 687 Sayılı Kararı
- Dış Ticarete Standardizasyon Tebliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ (No:2002/14)
- Dış Ticarete Standardizasyon Tebliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ (No:2002/15)
- 11 Mayıs 2002** - Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (No:2002-32/27)
- Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 75)
- 12 Mayıs 2002** - Gümrük Genel Tebliği (Tarife - Sınıflandırma Kararları) (Seri No : 1)
- 14 Mayıs 2002** - 2002/4035 Akaryakıt Tüketim Vergisi Tutarlarının Tespitine İlişkin Karar
- 15 Mayıs 2002** - Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Payları Hakkında Tebliğ (PİGM/AFİP 2002-23)
- Kamu İhale Tebliği (No: 2002/1)
- 17 Mayıs 2002** - Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Payları Hakkında Tebliğ (PİGM/AFİP 2002-24)
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'na Uygulanacak İskonto ve Avans Faiz Oranları Hakkında Tebliğ
- 21 Mayıs 2002** - 4756 Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Basın Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- Tahsilat Genel Tebliği (Seri No: 425)
- 23 Mayıs 2002** - 4758 23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolaylı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar
- Kamu İhale Tebliği (Tebliğ No: 2002/2)
- Muhasebe Uygulama ve Mali Raporlama Genel Tebliği (Tebli No: 2002/1)
- 24 Mayıs 2002** - 740 Sayıştay Birinci Başkanlığı İçin Yapılan Seçime Dair Karar
- 2002/4101 Her Türlü Boş Video Kaseti, Ses Kaseti, Bilgisayar Disketi, CD, DVD Gibi Taşıyıcı Materyaller ile Fikar ve Sanat Eserlerinin Çoğaltılmasına Yarayan Her Türlü Teknik Cihazın İmalat veya İthalat Bedeli Üzerinden Yapılacak Kesintinin Belirlenmesine İlişkin Karar
- 25 Mayıs 2002** - Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 30 Mayıs 2002** - 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun Uygulanmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No:4)

Vergi Takvimi

- 07.06.2002** Mayıs 2002 Dönemi 4705 Sayılı Kanuna Göre Tahsil Edilen Özel İşlem Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 07.06.2002** 2002 Dönemi Çeklere ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 10.06.2002** 16-31 Mayıs Dönemine ait Akaryakıt Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 17.06.2002** Mayıs 2002 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 17.06.2002** Mayıs 2002 Dönemine ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 17.06.2002** Mayıs 2002 Dönemine ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 20.06.2002** Mayıs 2002 Dönemi Özel İşlem Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 20.06.2002** Mayıs 2002 Dönemine ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 20.06.2002** Mayıs 2002 Dönemi Faiz Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 20.06.2002** Mayıs 2002 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 20.06.2002** Mayıs 2002 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.06.2002** Mayıs 2002 Dönemine ait Her Türlü İspirtolar ve Füzeli Yağdan Alınan Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.06.2002** Mayıs 2002 Dönemine ait Sair Şarap ve Biralara İlişkin Ek Vergi 'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.06.2002** Mayıs 2002 Dönemine ait Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizm. Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.06.2002** Mayıs 2002 Dönemine ait Her Türlü Alkollü İçkilere İlişkin Ek Vergi 'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.06.2002** Mayıs 2002 Dönemine ait Röntgen Filmlerinden Alınan Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.06.2002** 1-15 Haziran Dönemine ait Akaryakıt Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 25.06.2002** Mayıs 2002 Dönemine ait Oyun Kağıtlarından Alınan Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.06.2002** Mayıs 2002 Dönemine ait Her Türlü Alkolsüz İçeceklerden Alınan Ek Vergi 'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.06.2002** Mayıs 2002 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.06.2002** Mayıs 2002 Dönemine ait Tütün Mamüllerine İlişkin Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi

Mayıs 2002 Kronoloji

01 Mayıs Bir Mayıs kutlamaları, başta İstanbul ve Ankara olmak üzere olaysız geçti.

02 Mayıs İsrail, Filistin Lideri Yaser Arafat'ın karargahındaki kuşatmaya son verdi. Avrupa Birliği, PKK ve DHKP-C'yi terör örgütleri listesine dahil etti.

03 Mayıs Hükümet ve Türk-İş, atıl istihdam sorununda anlaşmaya vardı. Geçici işçiler kadroya alınacak, ihtiyaç fazlası başka kurumlara atanacak, emekliliğe verimliliğe bakılarak karar verilecek.

04 Mayıs Başbakan Ecevit rahatsızlanarak hastaneye kaldırıldı. Ecevit'e bağarsak enfeksiyonu teşhisi konuldu.

05 Mayıs Başbakan Ecevit taburcu edildi. TOBB Başkanlığına Rıfat Hisarcıkhoğlu yeniden seçildi. Fransa'da Cumhurbaşkanı Jacques Chirac büyük farkla kazandı.

06 Mayıs Hollanda'da aşırı sağcı Lider Pim Fortuyn silahlı saldırı sonucu öldürüldü.

07 Mayıs Telaviz'de bir Filistinli intihar saldırısı gerçekleşti. 16 kişi öldü, 51 kişi yaralandı.

08 Mayıs DİE üretimin bir önceki yılın Mart ayına göre yüzde 18.7 arttığını açıkladı.

09 Mayıs Avrupa Günü nedeniyle düzenlenen törende konuşan Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, AB'den katılım müzakereleri için takvim belirlemesini istedi.

10 Mayıs İsrail işgaliyle kiliseye sığınan Filistinli militanlardan 13'ü Kıbrıs Rum kesimine 26'sıda Gazze Şeridi'ne gönderildi.

11 Mayıs Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Kemal Derviş, Türkiye'de erken seçim kararının ekonomiyi etkilemeyeceğini belirterek "Artık düzen değişti" dedi.

12 Mayıs Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan hakkında haksız malvarlığı edindiği savıyla soruşturma başlattı.

13 Mayıs İsrail'de iktiraddaki sağcı Likud Partisi bağımsız bir Filistin devletinin kurulmasını hiçbir zaman kabul etmeyeceğini açıkladı.

14 Mayıs IMF heyeti gözden geçirme çalışmalarına başladı.

15 Mayıs Kıbrıs'ta doğrudan görüşmelere ivme kazandırmak amacıyla önceki gün adaya gelen BM Genel Sekreteri Kofi Annan, Rum Lideri Glafkos Klerides ve KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş ile görüşti.

16 Mayıs Başbakan Bülent Ecevit'in rahatsızlığının devam etmesi ve görevine başlamaması kulislerde erken seçim tartışmalarını birinci gündem maddesi yaptı.

17 Mayıs Başbakan Bülent Ecevit hastaneye kaldırıldı. Ece-

vit bir hafta hastanede kalacak. Dolar yükseldi, borsa düştü, IMF ekonomide sorun olmadığını açıkladı.

18 Mayıs Demokrat Türkiye Partisi Genel Başkanlığı'na Mehmet Ali Bayar seçildi.

19 Mayıs OECD Üyesi ülkelerin 2001 yılı ekonomik büyüklükleri belli oldu. Türkiye 16'ncılıktan, 20'nciliğe indi.

20 Mayıs ANAP Genel Başkanı Başbakan Yardımcısı Mesut Yılmaz kendisini eleştiren Genel Başkan Yardımcısı Erkan Mumcu'yu görevinden aldı.

21 Mayıs Başbakan Bülent Ecevit'in tedavi gördüğü Başkent Hastanesi'nde koalisyonu oluşturan partilerin liderleri bir araya geldi ve hükümetin uyum içinde çalıştığını açıkladı. Cumhurbaşkanı Sezer, RTÜK Yasası'nı yürütmeyi durdurma ve iptal istemi ile Anayasa Mahkemesi'ne gönderdi.

22 Mayıs AB'ye uyum süreci için şart olan idam cezasının kaldırılması ve anadilde yayın konularına MHP karşı çıktı ve sonuç alınmadı.

23 Mayıs AB ile ilgili reformlara MHP karşı çıkınca Cumhurbaşkanı, liderleri toplantıya çağırdı.

24 Mayıs Rusya'nın Başkenti Moskova'da biraraya gelen ABD Başkanı George Bush ile Rusya Devlet Başkanı Valdimir Putin, stratejik nükleer silahların azaltılması anlaşmasını imzaladılar.

25 Mayıs Çin Havayollarına ait Boeing 747 tipi yolcu uçağı düştü, uçakta bulunan 219 kişiden kurtulan olmadı.

26 Mayıs 1978 yılında Ankara Balgat'ta kahvehane tarayarak 5 kişiyi öldüren İsa Armağan af yasasından yararlanarak tahliye edildi.

27 Mayıs Başbakan Bülent Ecevit 11 gündür tedavi gördüğü Başkent Üniversitesi Hastanesi'nden taburcu edildi. IMF heyeti ikinci gözden geçirme çalışmalarını tamamladı.

28 Mayıs Başbakan Yardımcısı MHP Lideri Devlet Bahçeli AB'ye üyelik adımlarının atılması için beş şart öne sürdü. Bahçeli'nin şartları, Abdullah Öcalan ve PKK ile ilgili. Rusya'nın NATO'nun karar mekanizmalarına katılımını içeren anlaşma imzalandı.

29 Mayıs Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı Şefik Yıldızeli görevinden alındı.

30 Mayıs Milli Güvenlik Kurulu Başbakan Ecevit'in sağlık şartları elvermediği için ilk defa Başbakan katılmadan toplandı. Tunceli ve Hakkari'de OHAL kaldırıldı.

31 Mayıs 17'nci Dünya Kupası Kore'nin Başkenti Seul'de oynanan karşılaşmayla başladı.